Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 235 (1485) ♦ Субота, 14 грудня 1996 року ♦ Ціна договірна

Ідея для реформатора Пинзеника:

обкласти податками

кожну картоплину. А також кожну курку. Не забути й заслуги півня

Цитати тижня

Віце-прем'єр-міністр Віктор ПИНЗЕНИК:

«Шановні депутати і члени уряду! Я радий можливості знову зустрітися з вами і представити вам від імені Кабінету міністрів проект закону України про податок на доходи фізичних осіб. Які основні особливості й характеристики нового проекту закону?».

Народний депутат України Володимир ПИЛИПЧУК:

«Пинзеник пропонує оподатковувати доходи фізичної особи незалежно від того, скільки у цієї фізичної особи на утриманні людей. Вона одна, чи у неї п'ятеро дітей, чи в неї ще двоє інвалідів, чи двоє пенсіонерів. Не має значення. Доходи, отримані протягом року, оподатковуються.

...Проект Пинзеника передбачає й таке: у селі зібралися люди, родичі, скинулись, хто чим міг і побудували комусь хату. То людина, якій споруджено житло, має його вартість внести у свої доходи і сплатити податок. Якщо прийшли сусіди допомогти старій бабці вибрати картоплю або вивезти на город гній — то все це буде її доходи. Плати, бабусю, податок».

Реформаторство на селі ще не досягло свого апогею, а параліч у аграрному секторі майже повний. За шість років далі балачок про паритет цін між містом і селом справи так і не рушили. Доведено до ручки комбайни, трактори, сівалки, інший реманент, бо вітчизняне сільгоспмашинобудування завдяки «турботі» про власного товаровиробника розпласталося, як корова на льоду. Фінансово-податковий зашморг викликає лише бартерні конвульсії. Як наслідок — пусті каси в господарствах і дірки в держбюджеті. І КСП і фермери зав'язли в боргах, як собака в тину. Справжнім святом на селі стали зимові виплати літніх зарплат, надходження грошей за продукцію, здану два роки тому...

Перелицьовуючи різні національні програми «виходу з кризи...», «піднесення...», «вдосконалення...», «відродження...» АПК та села, верхи чомусь уперто не хочуть розуміти, що Україна — сільськогосподарська держава і тільки через аграрний сектор вона може вивести економіку з кризи. Це ж українське село виробляло майже тонну зерна на душу населення, щороку видавало на-гора сільгосппродукції на 30 мільярдів доларів. Саме український виробник, а не сільгоспвиробник тих країн, від товарів яких сьогодні вгинаються прилавки наших продуктових магазинів.

Проте селяни — люди мудрі. Вони одразу докумекали, що суть усіх реформувань зводиться до одного: рятування потопаючих — справа рук самих потопаючих. Доки там у верхах наукові школи чи клани доводитимуть переваги своїх методик реформування АПК, можна піти по світу з торбою...

(Закінчення на 9-й стор.).

Парламентська хроніка

Думатимемо про людину, а не про всесвітній комунізм

Вечірнє засідання 12 грудня

Розпочавши обговорення на денному засіданні, народні депутати продовжили дискусію щодо внесення змін до статті 22 Закону України «Про зайнятість населення» і на вечірньому засіданні. Оскільки аргументів у тих, хто пропонував прийняти доповнення було вочевидь недостатньо, Верховна Рада вирішила повернутися до цього питання лише після прийняття державного бюджету України на 1997 рік.

(Закінчення на 2-й стор.).

Учора на пленарному засіданні Верховної Ради України Голова ВР Олександр Мороз виступив з доповіддю про бюджет держави на наступний рік. Текст виступу буде опубліковано у наступному номері газети.

ЗА ПОРАДОЮ НЕ ТРЕБА ДАЛЕКО ХОДИТИ

На зустрічі першого заступника Голови Верховної Ради Олександра Ткаченка з групою німецьких експертів, які представляють провідні інститути економічних досліджень, сторони обговорили низку важливих економічних питань: прийняття бюджету, приватизацію в аграрному секторі та ін.

Німецькі радники висловили бажання співробітничати з українськими законодавцями у сфері підготовки законопроектів щодо розвитку аграрного сектора. Вони підкреслили, що вже нині готові запропонувати українським парламентаріям проекти програм, що стосуються оренди землі, приватизації у сільському господарстві та переробній промисловості.

(Закінчення на 2-й стор.).

Офіційно

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про внесення зміни до пункту 4 Постанови Верховної Ради України «Про соціально-економічне і політичне становище, що склалося в Україні, та шляхи виходу з кризи»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Визнати таким, що втратив чинність, абзац перший пункту 4 Постанови Верховної Ради України від 2 червня 1993 року «Про соціально-економічне і політичне становище, що склалося в Україні, та шляхи виходу з кризи» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 28 ст.298) в частині підпорядкування Фонду державного майна України Кабінету Міністрів України.

2. Постанова вводиться в дію з дня опублікування.

Голова Верховної Ради України О. МОРОЗ.
м. Київ, 11 грудня 1996 року.

Спасибі за роботу

Президент України Леонід Кучма зустрівся з Надзвичайним і Повноважним Послом Іспанії в Україні Едуардо Хунко у зв'язку із завершенням його дипломатичної місії в Україні. Глава Української держави висловив подяку послу за його плідну роботу щодо налагодження і розвитку двосторонніх стосунків між двома країнами, повідомляє Укрінформ.

Президент України скористався нагодою зустрічі з послом і передав офіційне запрошення главі уряду Іспанії Хосе Марія Аснар відвідати Україну з візитом.

Вчитися і ще раз вчитися. І в Польщі теж

Польща є тим прикладом, на якому Україні треба вчитися оздоровленню фінансової стабілізації, заявив Президент України Леонід Кучма під час зустрічі з президентом Національного банку Республіки Польща Ганною Гронкевич-Вальц. Вона очолює делегацію Національного банку Польщі, яка перебуває в Україні в рамках співробітництва між центральними банками України та Польщі, повідомляє Укрінформ.

За порадою не треба далеко ходити

(Початок на 1-й стор.).

Відповідаючи на запитання німецьких економістів, Олександр Ткаченко особливу увагу звернув на прийняття бюджету. Він запевнив, що «бюджет ми приймемо, інше питання — коли і який». Перший заступник Голови Верховної Ради високо оцінив нову концепцію оподаткування, яка, на його думку, зменшить податковий тиск на виробничу сферу і підтримає вітчизняного виробника.

Росія — велика... піратська держава?

Ще четвертого грудня у грузинському порту Батумі російські прикордонники без жодних санкцій на те місцевої влади затримали українське торговельне судно «Алмаз». Досі під вартою утримують 11 українських моряків на чолі з капітаном Олексієм Настенком. На час, коли верстався номер, жодних офіційних відповідей на всі запити української сторони не надійшло — про це кореспондентові «ГУ» повідомив консул України в Грузії Павло Ткачук. Російська сторона досі не спромоглася пояснити мотиви своєї акції. Відомо лише, що екіпаж «Алмаза» перевезено до Росії. Так само, за деякою інформацією, росіяни планують вчинити і з кораблем.

Парламентська хроніка

ДУМАТИМЕМО ПРО ЛЮДИНУ, А НЕ ПРО ВСЕСВІТНІЙ КОМУНІЗМ

(Початок на 1-й стор.).

Пропозиції парламентарів були різні: від використання кредиту на закупівлю «Газелей», щоб таким чином підтримати вітчизняного виробника, до придбання медичного обладнання чи ліків. Ясність вніс голова Комісії з питань фінансів і банківської діяльності Віктор Суслов. Після його виступу всім стало зрозуміло, що мова йде не про 50, а про 10 мільйонів доларів, які залишилися, і за якими вже укладено контракти. А оскільки це товарний кредит, то його можна використати лише на закупівлю товарів у Японії. По суті, уряд поставив Верховну Раду України перед фактом: затвердити або ні дане рішення. Народні депутати вибрали менше зло — схвалили використання кредиту на придбання більш як 700 «швидких допомог». Інакше ці кошти наша держава просто не одержала б.

Очевидно, зіграв свою роль і аргументований критичний виступ народного депутата Івана Чижа, який наголосив на популізмі тих виступаючих, які говорили про вітчизняного товаровиробника, і підкреслив, що в даному конкретному випадку потрібно, в першу чергу, думати про допомогу конкретній людині, а не чекати побудови всесвітнього комунізму.

Далі сесія затвердила зміни у складі комісій Верховної Ради України і приступила до обговорення проекту закону «Про внесення доповнень і змін до статті 5 Декрету Кабінету міністрів України «Про прибутковий податок з громадян». З цього питання народні депутати також не дійшли згоди і відправили проект на доопрацювання.

Верховна Рада України прийняла також в першому читанні проект закону «Про управління майном, що забезпечує діяльність Верховної Ради України».

Наприкінці відбулося закрите засідання, на якому народні депутати, певно, висловили свої думки щодо зустрічі представників Держдуми Росії і Верховної Ради України за «круглим столом», головною темою якої має стати проблема Криму і Севастополя.

Василь ТУГЛУК.

Мінімальна зарплата як Рубікон фінансової стабілізації

Ранкове і денне засідання 13 грудня

Ситуація в економіці, бюджетній сфері продиктувала депутатам необхідність розглянути два важливі питання. Народні депутати заслухали пропозицію заступника голови Комісії Верховної Ради з питань бюджету Володимира Пустовойтовського. Комісія вважає за потрібне перерозподілити кошти між окремими статтями видатків у межах асигнувань, затверджених на 1996 р. для виплат заробітної плати працівникам бюджетної сфери. Після короткої дискусії пропозицію було підтримано відповідним законом.

А потім заступник голови Комісії з питань соціальної політики та праці Іван Чиж представив депутатам проект постанови «Про встановлення нових розмірів мінімальної зарплати і пенсії за віком». Гадаю, не варто переповідати всі обгрунтування необхідності змін. Зауважу лише, що мінімальну зарплату пропонували встановити на рівні споживчого кошика — 70,9 грн. А оскільки обговорення йшло за скороченою процедурою, то пристрасті не розгорілися. Анатолій Моцпан та Юрій Буздуган виступили за встановлення нового рівня мінімальної зарплати. Зокрема, Ю. Буздуган розкритикував позицію і розрахунки уряду. А депутат Іван Магда (група «Єдність») вважає, що цей рівень вводити не можна, бо держава не має коштів.

Іван Чиж у підсумковому слові ще раз спробував переконати народних депутатів. Однак міністр праці Микола Білоблоцький зауважив, що доки уряд не розрахується з боргами у зарплаті, цю постанову приймати не можна. Мовляв, нині мінімальну зарплату в 15 грн. отримує лише 67 тис. чоловік.

Голова Верховної Ради О. Мороз, підсумовуючи висловлене депутатами, наголосив, що мають рацію і ті, хто підтримує пропозицію підвищити мінімальний рівень зарплати, і ті, хто вважає, що ця постанова може збурити державу. На його думку, урядові насамперед треба подбати про реформування системи оплати праці. Однак проект постанови, запропонований депутатам, потрібної кількості голосів не набрав — мінімальний рівень зарплати залишився таким, як і був: 15 грн., тоді як середній місячний заробіток — 150. Отже Рубікон фінансової стабілізації подолати не вдалося, а тому рівень інфляції залишається без змін. А виживати вже стало звичним.

Володимир КОРОЛЮК.

– Після перерви народні депутати розглянули питання «Про державну службу охорони». Як зазначив доповідач Олег Чорноусенко, Комісія з питань оборони і державної безпеки вивчила правові питання функціонування управління державної охорони України. Він підкреслив, що це управління створене не у відповідності до законів і функціонує всупереч положенню і вимогам Конституції України. О. Чорноусенко підкреслив, що комісія Верховної Ради вносить пропозицію підпорядкувати управління державної охорони Службі безпеки України.

На розгляд народних обранців було внесено два законопроекти. «Про засади організації державної охорони в Україні» та «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про Службу безпеки України», який і набрав потрібну кількість голосів.

Верховна Рада розглянула і прийняла Закон України «Про правовий режим майна, що забезпечує діяльність Верховної Ради України», а також заслухала інформацію Генерального прокурора Григорія Ворсінова, якому доручено розслідування інциденту, що стався із використанням будівлі Верховної Ради по вулиці Банківській.

А опісля народні депутати приступили до розгляду проекту закону «Про державний бюджет України на 1997 рік». Голова Верховної Ради О. Мороз у вступному слові зупинився на тих проблемах, які виникли у ході розгляду проекту державного кошторису.

З доповіддю про державний бюджет 1997 року виступив голова Комісії з питань бюджету Микола Азаров.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про нагородження відзнакою Президента України — орденом «За заслуги»

За заслуги в розвитку української державності, активну участь у конституційному процесі **постановляю:**

Нагородити відзнакою Президента України — орденом "За заслуги" III ступеня

БЕЗСМЕРТНОГО Романа Петровича — народного депутата України

БУТЕЙКА Антона Денисовича — першого заступника міністра закордонних справ України

ГОРИНЯ Миколу Миколайовича — голову Львівської обласної державної адміністрації

ЗАЙЦЯ Івана Олександровича — народного депутата України, заступника Голови Комісії Верховної Ради України у закордонних справах і зв'язках з СНД

КОСТИЦЬКОГО Василя Васильовича — народного депутата України, члена-кореспондента Академії правових наук України

СИРОТУ Михайла Дмитровича — народного депутата України, заступника голови Комісії Верховної Ради України з питань екологічної політики

ОМЕЛІЧА Віктора Семеновича — народного депутата України.

Президент України Л.КУЧМА.

м. Київ,
11 грудня 1996 року.

Редакція поширила інсинуації

Прем'єр-міністр України Павло Лазаренко виступив у четвер з заявою у зв'язку з публікацією 12 грудня в газеті «Правда Украины» статті під заголовком «Кінець чорнобородої «демократії».

В заяві зазначається, що газета «Правда Украины» в публікації з приводу Указу Президента України про відставку глави адміністрації Президента «застосувала прямі випади і фальсифікації щодо позиції прем'єр-міністра України у формуванні нинішнього складу Кабінету міністрів».

Зокрема, зазначається в заяві, «редакція поширила інсинуації про тиск на главу уряду, який нібито мав місце з боку адміністрації Президента при призначенні деяких посадових осіб»

«Хотів би заявити, що наведені в газеті факти не відповідають дійсності, а сама публікація має на меті внести розбрат у стосунки вищого керівництва держави», —заявив П. Лазаренко.

«Повинен заявити, що всі кадрові подання на посади віце-прем'єр-міністрів України, державного міністра, а також міністрів, в тому числі — міністрів зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі, промисловості, економіки, інформації, були зроблені Прем'єр-міністром України», — говориться в заяві.

За словами П. Лазаренка, «звертає на себе увагу вкрай грубий тон публікації щодо високопоставлених посадових осіб держави — Президента України Леоніда Кучми, секретаря РНБО Володимира Горбуліна».

«Газета намагається давати тенденційні оцінки публікаціям і телепередачам, що з'являються на тему впливу владних структур в інших засобах масової інформації, що не відповідає нормам журналістської етики», — вважає Прем'єр-міністр.

П. Лазаренко висловив обурення у зв'язку з першополосною публікацією газети «Правда Украины» від 12 грудня і висловив сподівання на те, що у редколегії газети «вистачить гідності вибачитись перед читацькою аудиторією і людьми, яких публічно ображено».

Справа не у флоті, а у географії

Про ситуацію навколо Чорноморського флоту йшлося на брифінгу в Адміністрації Президента.

«Справа не у флоті, а в географічному розташуванні Криму та Севастополя», — зазначив голова Ради національної безпеки та оборони Володимир Горбулін. Росія зараз перебуває в такому ж важкому економічному становищі, як і Україна, продовжив він.

У ситуації з розігруваною Росією «кримською картою», сказав Володимир Горбулін, позиція України залишається виваженою і стриманою. Іншого шляху розв'язання проблеми, крім переговорів, немає, зазначив він. Володимир Горбулін нагадав слова Президента України про те, що ми не підтримуватимемо ніяких війн — ні холодних, ні гарячих, ні війн на законодавчому рівні.

На цьому ж брифінгу мер Севастополя Віктор Семенов процитував Конституцію СРСР від 1977 року, Конституції РРФСР та УРСР, основні закони обох незалежних держав, де немає жодної згадки про належність Севастополя Росії. «Для мене головний закон — Конституція моєї держави», —заявив Віктор Семенов, у якого немає жодного сумніву в тому, що «про російський статус міста не може бути й мови». Населення обурене, сказав він, заявою мера Москви про можливість розв'язання проблеми силовими методами, повідомляє Укрінформ.

Рушійна сила життя

Завтра наша молода країна святкує День енергетика.

Електроенергетика — це дуже складний високорозвинений комплекс виробництва, розподілу та збуту електричної та теплової енергії. Потенціал її становлять 14 найбільших теплових електростанцій, 8 великих гідроелектростанцій, 5 атомних станцій, що працюють у складі об'єднаної енергосистеми України.

Триває великомасштабна реструктуризація енергетичної галузі. 15 листопада було підписано постійний договір учасників Енергоринку, основою якого є Національний диспетчерський центр та його 8 регіональних філій, а також Державна електрична компанія на базі магістральних ліній електропередач. Конкурентами на енергоринку виступають чотири державні акціонерні енергогенеруючі компанії, що об'єднують теплові електростанції, дві гідрогенеруючі компанії, а також атомні електростанції. Для збуту електроенергії споживачам працюють 27 державних акціонерних енергопостачальних компаній, що з часом будуть частково приватизуватися. Перехід енергетики до ринкових відносин рано чи пізно призведе до зниження собівартості електроенергії, а це у свою чергу поліпшить енергозабезпечення народного господарства.

Національна енергетична програма України на період до 2010 року передбачає перспективу розвитку галузі, і в першу чергу — реконструкцію й модернізацію теплових електростанцій, поліпшення екологічного стану нашої країни.

Ті відключення від енергопостачання, що відбуваються сьогодні, не якась примха чи свавілля енергетиків. Це — вимушений крок, на який ми йдемо для того, щоб зберегти єдину енергосистему країни від розвалювання, утримати частоту електричного струму на належному рівні.

В таких складних умовах ще більшої подяки заслуговують колективи енергетиків, котрі, попри всі негаразди, забезпечують стабільну роботу галузі, розуміючи, що це — необхідна умова стримування негативних явищ у суспільстві, виходу з енергетичної та економічної кризи.

Це з вами, шановні колеги, народ молодої незалежної України, її промисловість, зв'язок і транспорт пов'язують свої надії на майбутнє.

Ще раз вітаю вас зі святом — Днем енергетика України і бажаю вам і вашим сім'ям злагоди, щастя, доброго здоров'я та успіхів у вашій нелегкій роботі.

Юрій БОЧКАРЬОВ,
міністр енергетики та електрифікації України.

Завтра — День енергетика

Немає грошей? Плати векселем!

ВЕКСЕЛЬНІ РОЗРАХУНКИ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ УКРАЇНИ — КРОК ДО ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ

Криза платежів, нестача обігових коштів, астрономічна взаємна заборгованість підприємств — це явища, що не обминули жодну галузь нашої постсоціалістичної економіки. Але особливо відчутно вони вразили насамперед основні, базові галузі, які є підгрунтям життєздатності та розвитку всіх інших ланок виробництва. І передовсім це стосується електроенергетики.

Саме для налагодження взаєморозрахунків в українській енергетиці було започатковано систему вексельного обігу, яку, до речі, вже давно використовують у Росії. Про те, яка ситуація склалася нині, нам розповідає **Андрій ЮРЧУК**, заступник начальника управління форм власності та цінних паперів Міністерства енергетики України.

— Вексель, як відомо, — це боргова розписка, яку та чи та юридична особа може використовувати як засіб платежу поряд із грошовими розрахунками. Зокрема, вексель, випущений Національним диспетчерським центром електроенергетики України (НДЦ), є засобом погашення боргів підприємств, установ та організацій за спожиту ними електричну та теплову енергію. Тобто якщо підприємство не має «живих» грошей для розрахунків з обласною енергопостачальною компанією, а це сьогодні чи не найболючіше питання, — воно може сміливо використовувати векселі.

— Коли Міністерство енергетики почало працювати з векселями?

— Ще торік, коли Указом Президента України № 227 (п.9) Міністерству енергетики та Міністерству вугільної промисловості наказувалося розробити вексельну схему розрахунків.

В обіг було випущено енергетичний вексель НДЦ.

На першому етапі — в січні — лютому нинішнього року — процес відбувався в такий спосіб: НДЦ платив векселем генерувальним компаніям (які складаються з великих електростанцій) за вироблену та поставлену ними електроенергію. А вони, у свою чергу, віддавали боргові папери тим, хто їх обслуговує і забезпечує життєдіяльність електростанцій, — ремонтним, будівельним та іншими компаніям так званої сервісної групи. Останні розраховувалися векселями з обласними енергопостачальними компаніями, які й повертали їх зрештою НДЦ, завершуючи кругообіг. Отже, на цьому етапі вексель проходив по замкненому колу, виконуючи функцію ерзац-грошей, і сума емісії тоді не перевищувала 20 трлн. крб.

З кінця квітня 1996 року було введено так звані транзитні рахунки. І тепер гроші споживачів ідуть прямо на транзитний рахунок, з якого й розподіляються між учасниками енергоринку. І свій суворо визначений процент отримують генерувальні компанії, НДЦ, обласні енергопостачальні компанії. Отже, якщо хтось із споживачів в області не платить, то страждають насамперед «Обленерго», які тепер просто не мають іншого шляху, як ефективніше збирати кошти за використану енергію. Водночас для підтримки життєздатності вексельних схем Міненерго встановило для сервісних організацій певні квоти, котрі визначають, яку частину з отриманих векселів вони можуть взяти «живими» грошима — на заробітну плату персоналу.

— Чи мають векселі НДЦ взагалі реальну ринкову ліквідність? Адже Національний диспетчерський центр — це державна структура, яка, як відомо, не підлягає приватизації, і його заборгованість, у принципі, може бути списана наказом Президента будь-якої миті...

— Так, безперечно, реально пред'явити до сплати боргові зобов'язання енергетиків неможливо: адже всі статутні фонди енергетичних компаній України в сумі становлять близько 2 млрд. гривень (порівняйте з розмірами емісій векселів). Проте сьогодні енергетичні векселі НДЦ — досить сильний фінансовий інструмент з реальною ринковою ліквідністю. Про це свідчить і те, що через Українську фондову біржу вже продано векселів НДЦ на суму близько 15 млн. гривень, що дало можливість енергетикам істотно поповнити обігові кошти.

Для значних споживачів електроенергії, насамперед промислових велетів, енергетичні векселі дуже привабливі, бо за рахунок дисконту вони можуть істотно знизити свою заборгованість.

Цього року було також підписано договір між Міненерго та Мінфіном України, згідно з яким боргові зобов'язання НДЦ, оформлені векселями, Міністерство фінансів приймає замість відрахувань до бюджету. Нині це єдиний у країні договір такого характеру, якого не має ще жодна галузь. Після того як векселі потрапляють до Міністерства фінансів, їх передають бюджетним організаціям, а ті, у свою чергу, сплачують ними свої борги за електроенергію.

Велика перевага вексельної системи розрахунків — це те, що вона дає можливість енергетикам придбати паливо для електростанцій. Так, у вересні нинішнього року Міненерго і Мінвуглепром видали спільний наказ про вдосконалення розрахунків векселями. Для виконання цього наказу сьогодні на вугільні шахти вже спрямовано векселів НДЦ на суму 24,4 млн. гривень, найближчим часом очікується вже їх погашення. Готується і друга емісія цих векселів (відбудеться вона після погашення першої) — на 57 млн. гривень. Енергетики уже відчувають позитивний вплив впровадження цієї системи: пішло вугілля на станції, не зростає взаємна заборгованість, покращилися стосунки між вугільниками та енергетиками.

Найближчим часом в Україні передбачено створити Міжвідомчий вексельний комітет, до якого увійдуть представники багатьох міністерств і відомств, зокрема Мінфіну, Міненерго, Мінпрому, Мінмашпрому, «Укргазпромисловості» та багатьох інших структур, котрі так чи інакше причетні до вексельних розрахунків. Створення цього комітету має на меті розроблення єдиних правил вексельного обігу в Україні, його оптимізацію і закріплення цих правил у нормативно-правових документах. Сподіваюся, що плідна робота цього комітету піде на користь і електроенергетичній галузі.

Розмову вела Оксана ЛІВЕНЬ.

Анатолій БЕНЬ, «Голос України»

ГОНКА ОЗБРОЄНЬ

притихла на зовнішній арені і розгоряється на внутрішній?

ТИМ часом, поки у парламентських комісіях тривають дебати про те, чи дозволяти населенню мати зброю з метою самозахисту, у тому числі і нарізну, певна частина наших громадян уже давно розпочала гонку озброєнь. Принаймні такого висновку доходиш, гортаючи останні повідомлення, що надходять до чергової частини МВС України. Мало того, складається враження, що деякі наші громадяни без «пушки» на вулицю уже не виходять, а тим паче, не вирушають у далеку дорогу.

... В Одесі затримано місцевого жителя З., 1971 року народження, у якого вилучено автомат Калашникова; у Севастополі за місцем проживання громадянина І., 1957 року народження, виявлено автомат ППШ, гранату та 43 патрони; у Шахтарську Донецької області у громадянина Л., 1958 року народження вилучено 1,2 кг вибухівки. І це лише за одну добу та й то перелік неповний. А загалом за ці 24 години у 43 правопорушників вилучено 2 автомати, карабін, 5 пістолетів, 4 гранати, 2 обрізи мисливських рушниць, 2,5 кг вибухівки, 430 патронів.

Утім, декому одного «ствола» малувато. У Цюрупинську Херсонської області затримано громадянина С., 1974 року народження, мешканця Нової Каховки, у якого виявилося аж два пістолети. В іншому місті попався інший громадянин з двома автоматами, як сказано у зведенні, чеченського (?) виробництва. А в Дніпропетровську, на залізничному вокзалі, у поле зору міліції потрапив дніпродзержинець С., 1970 року народження, у якого при собі («на всяк випадок?») був саморобний радіокерований вибуховий пристрій, а в його тимчасовому помешканні — ще 72,2 кг тротилу та майже 2,5 тисячі метрів бікфордового шнура.

Де все це беруть наші мілітаристськи налаштовані співвітчизники, здогадатися неважко. Одне з найбагатших джерел — колишні «гарячі» точки довкола України. Хоча у міліцейському звіті про «каравани зі зброєю» чи вилучення зброї безпосередньо поблизу кордонів я не вичитав ні слова. Та воно й зрозуміло —кордони у нас і досі «прозорі»...

Але про інші джерела у скупих міліцейських зведеннях таки вичитати можна. 18 листопада зі складу однієї з військових частин під Житомиром було викрадено 2 кулемети Дегтярьова, 24 навчальних автомати «Калашникова» та 11 багнетів-ножів. Через кілька днів міліція й СБУ затримали злочинну групу, у якої, окрім уже згаданої зброї, вилучено більш, як 15 кг вибухівки, два саморобні пістолети, п'ять мисливських рушниць, 8 затворів до автоматів, 2 шаблі, 3 ножі, 3 військові радіостанції, 360 патронів.

Чимало смертоносних «дарунків» залишила і Велика Вітчизняна війна. Пригадуєте давній анекдот: «Вуйку, навіщо квіти оливою поливаєте, зав'януть?». А той одказує: «Хоч квіти зав'януть, зате зброя не поржавіє». Рідко у якому зведенні не йдеться про виявлені залишки лихоліть — бомби, снаряди, гвинтівки тощо. 4 грудня в лісі біля одного з сіл Ізюмського району Харківської області виявили викопану яму, біля якої знайшли 39 мін до міномета й артснаряд. Боєприпаси знешкоджено, а от «слідопити» (і зовсім не юні) зникли. А за два дні до цього директор однієї з севастопольських шкіл передав міліції гвинтівку Мосіна з оптичним прицілом, автоматичну гвинтівку М-16 американського виробництва, пістолет-кулемет «Стенк» та малокаліберну гвинтівку, знайдені школярами у викопаній біля школи траншеї.

Як зазначається у зведеннях, майже половина з вилучених пістолетів — саморобні. Отже, не всі скорочені на фабриках й заводах умільці сидять без роботи і не всі верстати у цехах простоюють. За нашої виробничої вакханалії ці умільці, дивись, поставлять на конвеєр і якийсь легкий прогулянковий вуличний танк. Покупці знайдуться.

Поряд із графою про незаконне зберігання зброї, боєприпасів та наркотиків у міліцейських зведеннях рябіє від інформації про злочини, скоєні за допомогою куль чи вибухівки. Але знову ж таки, коли хтось сподівається, що то переважно повідомлення про перестрілки-«розборки» між бандитсько-рекетирськими угрупованнями, а відтак, мовляв, нехай один одного й перестріляють, то він помиляється. Натомість —повідомлення про вбивства з допомогою зброї чи заподіяння смертельних тілесних ушкоджень (причому, з найрізноманітніших мотивів) пересічним громадянам.

Лише 1—2 грудня з вогнестрільними пораненнями знайдено: труп громадянина К. у парку відпочинку райцентру Монастирище Черкаської області, два трупи в одній квартирі у Дніпропетровську і стільки ж — у селі Оріхове на Луганщині. Та що жахливіше — буденними стають повідомлення про загибель від куль чи гранат беззахисних пенсіонерів, людей, які вбереглися від куль і вибухів у вітчизняну війну та під час сталінських репресій. Лише останнім часом з різних причин, переважно з метою пограбування, помсти застрелено кілька пенсіонерів у їхніх же помешканнях. Перевершив усіх цинічною «винахідливістю» громадянин Лисичанська, якого нещодавно затримано. Він кинув у вікно помешкання пенсіонерки К. гранату Ф-1, жінка загинула.

Звісно, що нариваються на кулі й гранати і правоохоронці. У Києві два нероби-злодії поранили сержанта міліції, який у складі групи захоплення прибув до квартири, де спрацювала сигналізація. Поблизу села Чорнобаївка Херсонської області невідомий вистрілом у вікно приміщення приватної автозаправної станції поранив у голову молодого сержанта міліції. Ще, даруйте на слові, пришелепкуватішого «рембо» здибали в Одесі троє військовослужбовців внутрішніх військ, котрі охороняли громадський порядок на вулицях міста. П'яний, якого вони намагалися затримати, кинув у їх бік гранату і зник.

Ось так і живемо. Закону про зброю для громадян немає, але зброя у громадян є. Чи зменшиться її після прийняття закону, а головне, чи «порозумнішають» ті, хто хоче бачити себе українським «рембо»?

З наведених цифр і фактів можна було б зробити певні висновки, зокрема щодо проблеми: чи дозволяти громадянам мати, окрім мисливської, й іншу зброю. Але залишимо ці цифри і факти для роздумів законодавців, про чию роботу у цьому напрямку ми повідомимо наших читачів окремо.

У номер

● *Кіровоград*

Новоукраїнці вшанували Вороного

Вечір пам'яті видатного українського поета, журналіста, педагога, театрального діяча та мистецтвознавця Миколи Вороного з нагоди його 125-річчя відбувся в дитячій музичній школі міста Новоукраїнка. За іронією долі, ця непересічна людина — особистість у царині нашої культури — була репресована. А після «відсидки» (1934—1937 рр.) деякий час жив у Новоукраїнці, де змушений був працювати коректором райгазети «Колгоспник». Проте скромна посада коректора здалася сталінській репресивній машині завеликою. Миколу Вороного знову заарештували. НКВС тут же засудило поета до розстрілу.

● *Донецьк*

Суха консервація: чи вийдуть сухими з води автори ідеї?

Перед перспективою втратити роботу несподівано опинилися дві тисячі гірників донецької шахти імені Калініна. Керівництво об'єднання «Донецьквугілля» розпорядилося готувати шахту до сухої консервації. Це означає припинення видобутку вугілля, проте із збереженням виробничих потужностей до кращих часів. Повний комплекс заходів із закриття шахти коштує дорого. У разі ж сухої консервації підприємство начебто залишається, а от колектив стає безробітним. Крім того, призупинення видобутку на шахті імені Калініна поставить у скрутне становище Авдіївський коксохімзавод, адже без «калінінського» вугілля рідкісної марки, яке можна взяти тільки тут, виробничий процес опиниться під загрозою. Наслідки чергового соціального вибуху (а суха консервація планується ще на кількох шахтах області), коли тисячі гірників вимагатимуть, як не дивно, не зарплати, а роботи, важко передбачити.

Сергій ЛАВРЕНЮК, «Голос України»

Сто днів, які не похитнули гривню

Ювілей тижня

НИНІШНЬОГО тижня минуло сто днів з часу введення нової грошової одиниці. Як і годиться, з цієї нагоди відбулася прес-конференція голови Національного банку України Віктора ЮЩЕНКА.

— Той факт, що вдалося втримати стабільність на грошовому, споживчому та валютному ринках під час грошової реформи, — зазначив Віктор Ющенко, — підтвердив, що у нас таки народ, а не юрба. Відтак, вдалося утримати інфляцію у прогнозованих параметрах: 5,7 відсотка — у серпні, 2 — у вересні, 1,5 відсотка у жовтні. Крім того, з перших днів реформи Національний банк України підтримував стабільний курс гривні до іноземних валют (176 гривень за 100 дол. США), що відповідало курсу у карбованцях, який склався напередодні грошової реформи. Фактично в період реформи і в перші 20 днів після її завершення було зафіксовано курс української грошової одиниці для забезпечення фінансової стабільності. Деяке падіння курсу гривні, яке почалося після 7 жовтня, є підтвердженням відновлення режиму плаваючого курсу і введення його на реальне значення з метою підтримки вітчизняного виробника і стимулювання експорту. Готівковий курс гривні до іноземних валют в комерційних банках та пунктах обміну іноземних валют в період реформи відповідав офіційному, а в певних банківських установах був навіть нижче офіційного.

Сьогодні Національний банк України розробляє нові нормативні документи, які значно розширять можливості фізичних осіб — резидентів та нерезидентів щодо здійснення через українські уповноважені банки платежів в іноземній валюті за межі України, а це сприятиме створенню умов для приєднання України до 8 статті Статуту Міжнародного валютного фонду і означатиме офіційне міжнародне визнання гривні конвертованою валютою за поточними операціями.

Проведення реформи прискорило рух грошей і сприяло поліпшенню стану грошово-кредитного ринку України. Це насамперед зменшення обсягів готівки в обігу на тлі деякого зростання цін та відчутне збільшення ліквідності комерційних банків, чого не спостерігалось останнім часом. Так, протягом серпня—жовтня темпи зростання цін споживчого ринку становили 9,4%, а обсяги готівки в обігу за цей період не тільки не зросли, а зменшились приблизно на 150 млн. грн.

Внаслідок збільшення строкових депозитів суб'єктів господарювання та населення ліквідність комерційних банків зросла приблизно на таку саму суму і на кінець жовтня сягнула 500—600 млн. грн. Це сприяло зростанню обсягів кредитів, які комерційні банки надають суб'єктам господарювання. Загальний обсяг заборгованості за кредитами в національній валюті збільшився з 3,2 млрд. грн. на 1 серпня до майже 3,5 млрд. грн. на 1 листопада, а в іноземній валюті відповідно з 1,30 млрд. грн. до 1,35 млрд. грн. Означилася тенденція зростання обсягів довгострокового кредитування.

Також поліпшилась структура грошової маси. Якщо на 1 серпня питома вага готівки в загальному обсязі грошової маси перевищувала 45%, то на 1 листопада цей показник зменшився і становить 43%.

Напередодні грошової реформи прискореними темпами залучалися кошти населення на депозити в комерційних банках. Ця тенденція зберігалася і під час реформи, і після її завершення. За період з 1 серпня по 1 листопада обсяги вкладів збільшились на 101 млн. грн. (15%) і досягли 785 млн. грн., що свідчить про довіру населення до гривні.

Віктор Ющенко зазначив також стабільність рівня процентних ставок банківської системи України за цей період та його поступове зниження за останніх три місяці. Середній рівень процентних ставок за кредитами комерційних банків з 73,4% у червні поступово знизився до 63,6% у жовтні, а за депозитами відповідно з 32,3% до 27,7% (у річному обчисленні).

До того ж проведення реформи сприяло активнішому надходженню платежів від населення за комунальні та інші послуги, збільшенню обсягів реалізації товарів. В результаті за 12 днів реформи в банки надійшло в цілому торгової виручки на суму 761 млн. грн., або на 21,5% більше, ніж за відповідний період серпня місяця.

Тож, як бачимо, перші сто днів не похитнули стабільність гривні. Дай їй, Боже, і до ста літ рости.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ, «Голос України»

Севастопольський вальс закрутив голову московському мерові

Скандал тижня

В ОСТАННЬОМУ номері тижневика «Аргументи і факти» мер Москви Юрій Лужков ще раз повторив свої революційні висловлювання про Севастополь. Місто, сказав мер-«історик» — російське, завжди таким було і повинно залишатися.

Лужкову, звичайно, видніше. На те він і мер Москви, щоб переймалися глобальними політичними проблемами; це, очевидно, входить до його обов'язків. А спосіб, у який пан Лужков пропонує розв'язати проблему (силою, тобто за допомогою зброї), ще раз підтверджує політичну мудрість цього визначного діяча, котрий у листопаді 94-го міг би запросто замінити Павла Грачова на посаді міністра оборони і повести російські війська на Чечню. «Росія вже спробувала розв'язати силою деякі питання на Північному Кавказі, — зазначив секретар Ради національної безпеки та оборони України Володимир Горбулін. — Що з цього вийшло — відомо».

Але висловлювання московського мера зробили свою справу. Знову «зашкалило» у російсько-українських відносинах. Тим більше, що до «неофіційного» голосу Лужкова додався ще голос цілком офіційний — російського міністра у справах СНД Амана Тулєєва. «У Севастополі має дислокуватися лише штаб російського Чорноморського флоту, — заявив той журналістам. — Лише за цієї умови можливий компроміс із Україною». Якщо до цього згадати ще й недавню статтю російського прем'єра Віктора Черномирдіна в «Независимой газете», де він також висловив думки, що мають багато спільного з лужковськими, то можна зробити досить прості висновки.

У значної частини московської політичної еліти вже вкорінено авантюрну думку, що Севастополь має-таки стати російським: коли не юридично (як пропонує Лужков), то фактично (що випливає з планів, наприклад, Тулєєва). Російських політиків і можновладців звично не хвилює можливість остаточного руйнування того позитиву, який ще залишився в українсько-російських відносинах, а також реакція на події міжнародного співтовариства. А спокійне споглядання дій своїх чиновників російським президентом Борисом Єльциним наводить на запитання-роздуми: «Мовчанка — знак згоди?». На жаль, севастопольський вальс закрутив голову не лише Лужкову, а й багатьом подібним до нього «стратегам».

Можливо, втім, що Москва веде добре продуману тонку гру: спочатку — виступи Думи, лужкових, тулєєвих, покликаних підігріти ситуацію, змусити понервувати «українських братів» і зробити їх поступливішими, потім — запевнення «номера першого», що все гарно, не слід хвилюватися, і третій акт — пробивання тих-таки думських, лужковських, тулєєвських ідей за зачиненими дверима на офіційних переговорах урядових делегацій.

Днями у Києві побував мер Севастополя Віктор Семенов. Він аж ніяк не підтвердив заяв Лужкова, що «Севастополь готовий стати одинадцятою префектурою Москви». Семенов, навпаки, запевнив: «Все, що стосується міста, повинно бути прийняте лише на переговорах, бо односторонні заяви й рішення ніколи до добра не доводили». Лужков тим часом збирається до Севастополя. Можливо, українській владі доцільно замислитися: чи є він «персоною грата» в Україні?

Дошка пошани

Полундра!

Будинок для божевільних. Палата «Бонапартів». Лікар із закачаними холошами стоїть по коліна в воді.

Сеня — без штанів, із безкозиркою на лисині — із криком: «Полундра! Держись, Севастополь!» раз за разом спускає воду в унітазі.

—Сеню, я тебе чудово розумію, «Севастополь — город русской славы», але навіщо було своїми штаньми затикати дірку унітаза?!

—Ти що, справді дурний чи тільки прикидаєшся? Наші сухопутні війська після Чечні деморалізовані, одна надія — на Сєвєрний флот... Ось ще трішки води додам — і мій корефан Юра Нужников сюди атомні підводні човни введе. Полундра!

—Сеню, а штанів не шкода? Нові якне-як. І знову ж таки — куди з голим пупом до Севастополю?..

—Які штани, який пуп?! Росія в небезпеці! Полундра!

Економіка лягла... і чекає

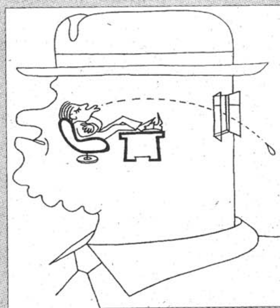
—Чув, і парламентська фракція комуністів у вівторок нарешті вказала шлях нашій хворій економіці.

—І що економіка?

—Економіка сказала: спасибі, але я ще трохи полежу...

Полковникові уже ніхто не пише...

—Давай-но одійдемо убік...

—З якого це дива?

—Та бачиш, як усі розплювалися,.. сухого місця не залишилося.

—Ти про кого це? Невже — про...

—Ні, я про тих, які лизали-вилизували чоботи полковника, а тепер чубляться за право плюнути більше...

—Та плюнь на них...

Освіті нічого не світить...

У рамках Дня уряду в парламенті розв'язували гордіївоосвітній вузол. Дійшли висновку:

ученому — світло,

невченому — тьма,

а грошей — катьма.

Черговий по дошці Віталій СУДДЯ.
Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

Переговори тижня

Роман ВАТРИЧ, журналіст

Щось нам позичать, а решту маємо самі заробити

УРЯДОВА делегація на чолі з головою Національного агентства реконструкції і розвитку Романом Шпеком мала ряд зустрічей і переговорів з керівниками підрозділів Європейського Союзу. Йшлося, зокрема, про залучення українських фахівців до роботи в рамках наукових програм TACIS, а також підписано меморандум про фінансування українських потреб через TACIS цього року в обсязі 40 мільйонів американських доларів.

Під час зустрічі Р. Шпека з комісаром ЄС з питань кредитів та інвестицій Івом Тібо Десілья обговорено проблеми, пов'язані з наданням Україні чергового кредиту для підтримання платіжного балансу в наступному році. Це особливо важливо для нашої держави в контексті формування пакета фінансової допомоги Україні, що дало б змогу підтримати вітчизняного товаровиробника та розширити платоспроможний попит на нашому внутрішньому ринкові.

Олександр БІЛИК, «Голос України»

Розширюємо міст, який збудував Драгоманов

Дні тижня

БОЛГАРІЯ від нас не так далеко — не більше двох годин льоту. Але в цій країні і досі ототожнюють Україну з Росією. На жаль, не тільки пересічні громадяни. Нашій дипломатичній місії за чотири роки роботи в Болгарії вдалося познайомити керівників і бізнесменів з політикою і економічними можливостями України. Декого це здивувало і зацікавило.

А вчора в Софії в урочистій обстановці відбулося відкриття Днів України в Болгарії. Це тільки початок широкомасштабного знайомства болгар з українським бізнесом, мистецтвом, спортом. Нашу офіційну делегацію, яку очолює віце-прем'єр-міністр Іван Курас, вже прийняв голова Народних Зборів Болгарії Благовест Сендов. Заплановані зустрічі з президентом Болгарії і прем'єр-міністром. Протягом трьох місяців, а саме стільки триватимуть Дні України в балканській країні, посланці України зустрічатимуться з бізнесменами, проходитимуть концерти в різних містах Болгарії. В столиці відбудеться кілька виставок: і промислових, і мистецьких.

А першим помітним заходом Днів України стало відкриття в Софії меморіальної дошки на будинку, де жив видатний український філософ, економіст, публіцист, історик, фольклорист і громадський діяч Михайло Драгоманов. Його ім'я стоїть поруч з відомими болгарськими письменниками і філософами Христо Ботєвим, Василем Левські, Іваном Вазовим.

Виступаючи на мітингу з нагоди відкриття меморіальної дошки, мер Софії Стефан Софінський, підкреслив: Драгоманов збудував міст між Болгарією та Україною, працював на благо двох народів. Його нащадки нині відновлюють і розширюють цей міст між слов'янськими державами.

Українська делегація поклала квіти на могилу Михайла Драгоманова.

Варто зазначити, що преса і телебачення Болгарії виявили великий інтерес до Днів України. Особливою популярністю користуються творчі виступи наших митців. Багато роботи і у заступника міністра зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі України Ігоря Подолєва — болгари зацікавилися співробітництвом з українськими підприємствами.

Юліана ШЕВЧУК, «Голос України»

Із золотом чи облизнем?

Коштовності тижня

ПРОТЯГОМ усього тижня вирувала своєрідна «золота лихоманка»: брифінг з питань розвитку золотодобувної галузі в Мінпромі, а навздогін журналістів скликала державна акціонерна компанія «Укрзолото».

Увага Мінпрому прикута передусім до Мужіївського родовища золотополіметалевих руд на Закарпатті. На думку фахівців, воно найбільш підготовлене для промислового освоєння і цінне й тим, що поряд із значними запасами золота містить срібло, свинець, цинк, кадмій. Цих покладів вистачить на 20 років промислового видобутку. Мужіївський комбінат мав видавати перше золото вже наприкінці наступного року. Однак із закладеної в цьогорічному бюджеті суми (близько 30 млрд. грн.) було надано менш як 5 відсотків, і в серпні вci роботи було зупинено. Тоді й розпочалися пошуки залучення небюджетних коштів.

Мінпром зупинився на створенні на базі Мужіївського родовища спільного з австралійською компанією «RGC» підприємства «Закарпатполіметали». У жовтні підписано протокол намірів, який передбачає будівництво рудника, збагачувальної фабрики, реконструкцію потужностей для гідрометалургійного переділу і афінажу золота. За словами заступника міністра промисловості Сергія Грищенка, розподіл часток між Україною та Австралією у статутному фонді СП буде 50% на 50%. Однак українська сторона матиме пріоритетне право на отримання видобутих дорогоцінних металів.

Інший спосіб пропонує державна акціонерна компанія «Укрзолото», створена постановою Кабміну від 27 серпня 1996 року. Розроблений НАН України проект передбачає систему акціонування через одну з міжнародних фондових бірж. За словами голови правління АК «Укрзолото» народного депутата Сергія Чукмасова, Україна розпоряджатиметься щонайменше 60% із видобутого дорогоцінного металу і через рік з гаком отримає 1—1,5 мільярда доларів прибутку. Хоча схема допускає продаж акцій і залучення приватних коштів, зберігатиметься державна власність на золото. Втім, цей експеримент не зустрів розуміння з боку Мінпрому та окремих інших владних структур. «Укрзолото» прагне розпоряджатися шістьма недорозвіданими вітчизняними золоторудними родовищами, тоді як Мінпром погоджується лише на три. Каменем спотикання стало і право на геологічну інформацію щодо золотоносних місць України. Цю інформацію оцінюють майже у 30 мільйонів доларів, а «Укрзолото» домагається отримати її безоплатно.

На думку академіка НАН України Віктора Трефілова, у співвідношенні 50 х 50 криється загроза впіймати облизня: іноземні інвестори прийматимуть одноосторонньо вигідні рішення і з часом над «золотим струмочком» з вітчизняних надр втратиться державний контроль.

Єдина спільна думка, що лунала з обох сторін: золотовидобувна і золотопереробна галузі у змозі істотно оздоровити економіку держави.

Скандинавам сподобались наміри львів'ян

Ініціатива тижня

Як повідомив Тимчасовий Повірений у справах України в Данії Олексій Рибак, рада міністрів північноєвропейських держав схвально сприйняла ініціативу факультету міжнародних відносин Львівського університету ім. Івана Франка створити на факультеті скандинавський центр і готувати дипломатів для роботи в цьому регіоні.

Генеральний секретар ради Пітер Стенбек висловив готовність допомогти центрові у Львові літературою, обладнанням і навіть фінансами. Тепер деканат факультету, як повідомило інформагентство «Інтелект», готує конкретні пропозиції щодо створення такого центру.

Христофор ГРУША, оглядач

Перипетії перепиття

БЕЗУМОВНО, головними гастролями цього тижня, а то й цілого сезону була Ювілейна ретроспектива вистав Романа Віктюка у Києві. Варті подяки генеральний спонсор (концерн «Денді») і Сергій Проскурня — художній керівник-директор акції. Це таки було свято — як самі вистави, так і навколишній антураж, Проскурня такі речі уміє влаштовувати блискуче.

Гастролі тижня

... Але було ще трохи й сумно. Бо передивитися усе це багатство фантазії й пристрастей протягом десяти вечорів упідряд — майже неможливо, занадто сильні перепади емоцій. Приміром, одного вечора йде «Стара актриса на роль дружини Достоєвського» з Дороніною та Лівановим — річ спокійна, майже патріархальна, а наступного вечора показують пекельну «Філософію в будуарі» маркіза де Сада. Як тут розпорядитися своїми переживаннями? І ту, і ту виставу хочеться (та й варто було б) переживати принаймні по кілька днів, не обтяжуючи душу більше нічим. Після геніальної кіянки Людмили Погорєлової у «Філософії в будуарі» ще довго взагалі не хочеться нікого бачити й чути, хочеться побути самому. Але — не дають, пропонують ще і ще щось, зовсім інше. Це так, немов тебе запускають у підвал з десятками сортів благородних вин і пропонують скуштувати все — але тільки тут і тільки тепер. Ти ризикуєш перепити і таке перепиття має присмак гіркоти.

Та все ж добрих вражень більше. Головне з них ось яке.

За останні роки (зокрема, завдяки тому ж Проскурні) Роман Віктюк став досить частим гостем у Києві, ми навіть до нього звикли і дещо збайдужіли, немов до свого. Але оця ретроспектива показала: 60-річний Маестро має вдосталь сил, щоб подолати таку фамільярну байдужість. Величезний зал колишнього інституту шляхетних панянок щовечора був повен...

Фото Василя АРТЮШЕНКА.

Ольга ВАУЛІНА, «Голос України»

Виховний момент напередодні Різдва: не хлібом єдиним...

Сюрприз тижня

УЖЕ зараз люблячі батьки готують різдвяні подарунки своїм малюкам. Не обділили турботою та увагою своїх підопічних і вихователі Збройних сил України. За словами заступника начальника з виховної роботи МО України генерал-майора Тимка, День святого Миколая буде ознаменовано днем загального інформування. Інакше кажучи, на українських солдатів чекає велика (аж ніяк не святкова за тематикою) політінформація. Військовослужбовців просвітять з оборонних і політичних аспектів чорноморсько-флотської проблеми, загальної державної політики щодо реформування ЗС, військової концепції та ін.

Загальний армійський лікбез — своєрідна посильна допомога ідеологічного управління оборонного міністерства захисникам української незалежності в нелегкий період севастопольської конфронтації. Сьогодні військові частини, особливо ті, що дислокуються в Криму, відчувають інформаційний голод. Точніше, інформація до військовиків надходить регулярно, але не з вітчизняних мас-медіа. Там активну пропагандистсько-агітаційну роботу проводить проросійська преса.

Скрутна фінансово-економічна ситуація в Україні позначається й на виховному процесі в Збройних силах, зазначив на брифінгу генерал-майор Тимко. В частинах не вистачає телевізорів, радіоприймачів, книжок, наочних агітаційних посібників. Утім, основна проблема педагогіки в армії полягає в небоконалій виховній концепції: точно не визначено ідеологічні пріоритети, в українському суспільстві ще не відбулася переоцінка цінностей, історії, у стадії формування менталітет незалежної української нації.

При цьому не треба забувати про соціально-економічних «ворогів» наших ЗС. Сьогодні армія змушена витрачати сили на боротьбу з житейськими неприємностями: розв'язувати житлові проблеми, шукати джерела додаткового заробітку. Багато хто з військовослужбовців, за словами заступника начальника з виховної роботи МО України, занепокоєний низьким рівнем не політичної, а бойової підготовки. Не секрет, що в льотних частинах тренувальні польоти відбуваються не посправжньому — не вистачає пального, та й багато інших навичок ведення бою подають солдатам, як то кажуть, на пальцях.

Та, попри матеріально-технічні труднощі Збройних сил, міністр оборони України в ювілейному рапорті запевнив народ, що наша армія боєздатна, професійна й добре модернізована. Схоже, таку заяву генерал-полковникові Олександру Кузьмуку дає змогу зробити цілковита впевненість у патріотичних почуттях своїх підлеглих і висока оцінка виховної роботи в оборонній структурі. Що ж, патріотизм, інтернаціоналізм, ентузіазм завжди були головною зброєю армії...

Сергій КЕРНЕР, генеральний директор акціонерного товариства «ВОЗКО»

Ми відкрили вікно в Європу, не закривайте перед нами двері домівки

Вітчизняний стиль

ВСЕСВІТНЯ виставка-ярмарок «Тиждень шкіри», що відбулася в Парижі у вересні ц. р., була відмічена дебютом української шкіряної промисловості. Вперше на ній експонувалася продукція, вироблена в нашій країні. На такій престижній виставці Україну представляло акціонерне товариство «ВОЗКО». Про те, що шкіра вознесенських майстрів для взуття, а також одягу і меблів, нічим не поступається законодавцям шкіряної моди в Європі, свідчить той факт, що відразу після виставки акціонери з Вознесенська отримали більш як 40 пропозицій від інофірм про співпрацю.

Подія ця приємна, але, погодьтесь, на тлі вітчизняних «взуттєвих фабрик, що простоюють, трохи, як-то кажуть, з перчинкою. Адже в першому півріччі цього року в Україні було випущено лише 6,8 мільйона пар взуття, що становить приблизно 10 відсотків від проектних потужностей взуттєвих підприємств. Одна з основних причин такої ситуації — відсутність грошових коштів, а отже, нездатність взуттєвиків придбати сировину та матеріали, тобто шкіру. А це, в свою чергу, спричиняє скорочення обсягів виробництва на шкіропереробних підприємствах (1995 року вони були завантажені на 16,5 відсотка, тепер — трохи більш як на 15 відсотків).

Не обминула ця доля і нас. Темпи виробництва падають. Щоправда, не так стрімко, як у інших, але падають. До 1994 року ми працювали на рівні проектних показників, тобто виробляли близько 300 мільйонів квадратних дециметрів шкіртовару. Тоді майже кожна четверта пара взуття в Україні виготовлялася з нашої шкіри. Першу, але відчутну підножку нам, шкірникам, підставила держава, коли було скасовано квоти на вивезення за межі країни шкіряної сировини. Це призвело до того, що Україна, маючи розвинену базу шкіряно-взуттєвої промисловості, почала постачати до Європи сировину — шкури великої рогатої худоби та свиней, — а наші підприємства якщо й отримували її, то в обмеженій кількості. Через систематичні перебої у постачанах сировини тільки наш завод у 1994—95 роках знизив темпи виробництва шкіртовару десь на 30 відсотків (і це за тих умов, що, закінчивши реконструкцію без зупинення виробництва, поновивши майже на 90 відсотків обладнання, ми готові були збільшити проектні потужності, як мінімум, на 20—25 відсотків).

Не скажу, що ми сиділи склавши руки, чекаючи від когось допомоги. Створили мережу пунктів із заготівлі шкур великої рогатої худоби в областях України, запросили до співпраці приватних підприємців, заготівельників. Але для повного завантаження виробництва (а це 4—5 тисяч шкур щодоби) справа не доходила. До речі, вартість шкірсировини на внутрішньому ринку значно перевищила індикативну ціну. І якби ми орієнтувалися тільки на шкірсировину, пропоновану нам м'ясокомбінатами, то наш шкіртовар був би дорогий, а взуття з нього по-справжньому «золоте». Довелося навіть закупити пробну партію шкур з Бразилії, менш якісних, але дешевших.

На жаль, вивізні мита на шкірсировину було запроваджено лише в травні ц. р., але з великим запізненням. Казати про ефективність вжитих заходів поки що передчасно. Бо найкраща сировина до нас таки не потрапляє, її вивозять за кордон. Але її можна було б переробити в Україні, і держава отримала б значно більше коштів, аніж від 30 відсотків вивізного мита. Колись за якістю шкіряна сировина в Україні вважалася найкращою в Європі. За худобою був належний догляд, дотримувався раціон годування тварин, був контроль з боку ветслужб. А сьогодні шкури великої рогатої худоби мають такі вади, з якими ми вже давно не стикалися. Звісно, з неякісної сировини якісної шкіри не зробиш. А ціна ж бо на шкірсировину не маленька, тримається на рівні світової.

У будь-якій цивілізованій державі приділяють увагу і надають допомогу підприємствам, що виробляють товари народного вжитку. А у нас легка промисловість на правах «попелюшки». Хіба це нормально, що питома вага надходжень до держбюджету від виробництва та реалізації товарів, що їх виробляють підприємства легкої промисловості, скоротилася до 2—3 відсотків? Я вважаю, що найбільша помилка уряду в тому, що, як правило, в усіх програмах про реформування економіки йдеться про пріоритет і допомогу галузям. Безперечно, всі галузі у нас важливі. Але треба звертати увагу на конкретні підприємства, особливо на ті, які, попри економічні труднощі, працюють. Не можна допустити, щоб вони «впали». А допомога має бути конкретна й відчутна, скажімо, відкриття довгострокових кредитних ліній під сприятливі відсотки. Завдяки роботі цих підприємств і галузь відродиться, і слабкі підтягнуться. Можливо, тут спрацює в позитивному розумінні принцип «гонки за лідером». Наш завод, наприклад, і в технічному, і в технологічному плані готовий випускати високоякісну конкурентоспроможну продукцію. Сьогодні зношення основних фондів становить 10—12 відсотків. По суті, це нове підприємство, що може й мусить нормально працювати. А лихоманить його постійна нестача обігових коштів.

А у нас поки що допомога держави лише в декларативних запевненнях про підтримку вітчизняного виробника. Скажіть, скільки можна говорити про кабальну систему податків? І найголовніше, що з цим ніхто не сперечається. Всі за те, що з податками треба щось робити. Податки треба платити. Та механізм формування їх має стимулювати виробника працювати, а не ховати прибутки. Ми торік отримали в перерахунку на долари близько 8 мільйонів і більш як третину цієї суми перерахували до бюджету та різних фондів.

Візьміть цей всюдисущий податок на додану вартість, його треба «забивати» на кінцевому шляху виготовлення, тобто в готовому товарі. А у нас в усіх комплектувальних деталях «сидить" ПДВ. І що виходить? Взуттєвики купують у нас шкіру з ПДВ. Потім вони мають взуття продати і тільки тоді їм різниця повернеться. Але мине час, і чималий. Драконівським, інакше не назвеш податок на заробітну плату. Хіба правильно, що з однієї гривні 62 копійки треба віддати? Підприємству невигідно (навіть коли є така можливість) підвищувати рівень зарплати. А від цього потерпають люди. Перекреслюється і зацікавленість підприємств розвивати виробництво. Так, раніше витрати на капітальний ремонт зараховували на собівартість продукції, а тепер — на прибуток. А хто захоче зменшити прибуток, коли й так обігових коштів бракує?

Або так звана криза неплатежів. Ми винні, нам винні. Намагаємося з усіма суміжниками розрахуватися вчасно, хоча й працюємо за попередньою оплатою — і купуємо, і продаємо. Жодної копійки не винні державі. Але найбільший борг перед нами у бюджету — десь близько 850 тисяч гривень за утримання міських очисних споруд.

Звісно, для будь-якого підприємства важливо мати експортний потенціал. У нас сьогодні 50 відсотків продукції йде на експорт. Вознесенська шкіра має попит за кордоном. І недарма. Ми можемо стверджувати, що 40 відсотків шкіртовару відповідає найкращим європейським зразкам. У нас з'явилися надійні партнери в Словаччині, Італії, Польщі, Болгарії, Росії.

Вихід на зовнішній ринок не є для нас самоціллю, це необхідність. По-перше, підприємство оснащено імпортним обладнанням. Воно старіє, зношується, ламається. Заміну обладнання здійснювати треба? Треба. Запчастини потрібні? Потрібні. А постачальники того й того — за кордоном, отже, потрібна валюта, а її заробити треба. Друге. Хочеш робити шкіртовар на рівні стандартів, потрібні висококласні хімматеріали, допоміжні матеріали. Навіть традиційні наші постачальники хімматеріалів із Росії також опинилися за кордоном, але вони значно скоротили виробництво, та й ціни підняли до світових. Одне слово, хоч як крути, а потрібні валютні кошти. До речі, ми щороку купуємо запчастини і хімматеріали, принаймні, на 5—6 мільйонів доларів.

Успішна робота на зовнішньому ринку — це не тільки економічний чинник, а й психологічний. Адже потрапити на зовнішній ринок нелегко, проте можна. А ось утриматися на ньому багато складніше. Ми експериментуємо, і приємно, що багато новинок помітили не тільки наші зарубіжні партнери. Половина з цього нового, що з'явилося у нас останнім часом, потрапляє і на наші фабрики. Отже, і вони мають змогу виготовляти взуття не гірше від європейського.

Співпраця з інофірмами не замикається лише на рівні виробництва чи експорту шкіртовару. Вже стала до ладу наша фабрика — це спільне підприємство з італійцями. Крім суто прагматичного завдання — випускати модельне взуття і мати додатковий прибуток — ми ставимо перед собою завдання й технологічного характеру: тут проходитимуть «обкатку» нові зразки шкіртовару.

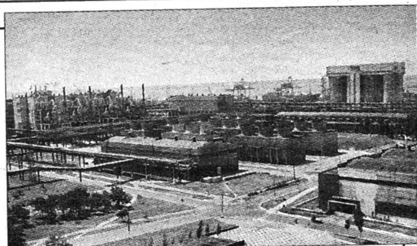
Приємно, що нашу продукцію визнали на рубежем. Але вдвічі неприємно, як-то кажуть, викручуватися. Не для того ми відкривали вікно в Європу, щоб перед нами зачиняли двері в Україні.

Вознесенськ
Миколаївської області.

Людмила МЕНЖУЛІНА, «Голос України»

У битві за Миколаївський глиноземний визначився переможець

Компроміс

Ім'я йому — «розумний підхід». Саме так характеризують теперішню ситуацію в тривалому й важкому приватизаційному процесі самі заводчани

За повідомленням керівника прес-центру заводу Ірини Антипенко, досить конструктивно пройшла робоча нарада в адміністрації Президента, на якій обговорювався другий — найвідповідальніший — етап роздержавлення орендного підприємства «Миколаївський глиноземний завод». У нараді брали участь голова Фонду державмайна України Юрій Єхануров, міністр промисловості Валерій Мазур, глава держадміністрації Миколаївської області Микола Круглов. Керівництво заводу подало Президентові Леоніду Кучмі обгрунтування на підтримку розробленого комісією плану приватизації. Згідно з планом в обмін на власність організації орендарів передається 30,97 відсотка акцій. Державна частина становить 69,03 відсотка. З цієї кількості 32,62 відсотка акцій підлягають продажу на конкурсній основі, в тому числі й під інвестиційні проекти. З урахуванням того, що буде виставлено на пільговий продаж (за законом — для працівників підприємства), у «державному пакеті» залишається 25,1 відсотка акцій.

Ця частина досить істотна, особливо під час формування контрольного пакету. Якщо ним почне керувати невідомий інвестор, занепокоєний, найімовірніше, проблемою власного розквіту, а не добробутом області, бюджет якої більш як на 63 відсотки складається з податкових надходжень від Миколаївського глиноземного, то чи не розумніше буде передати «державний пакет» в управління заводчанам? За кілька років рентабельної роботи на оренді вони цілком довели здатність не тільки вижити за жорстких умов ринкової економіки, а й узятися за здійснення низки соціальних і виробничих програм обласного й державного масштабу.

Після розгляду в Кабінеті міністрів план приватизації заводу затверджуватиметься у Фонді держмайна. Однак уже під час робочої наради спостерігалося цілковите розуміння та президентська підтримка висловлених пропозицій про передачу «державного пакету» акцій в управління заводу, про цілісність Дніпро-Бузького морського порту як заводського підрозділу, про довгострокові договори з російськими партнерами на поставки миколаївського глинозему.

Депутати Миколаївської обласної ради на нещодавній сесії одностайно вирішили клопотатися перед Президентом і урядом про передачу 25,1 відсотка акцій в управління генеральному директорові МГЗ Віталію Мєшину.

Ось як прокоментував на прохання кореспондента «Голосу України» це рішення депутат облради, заступник голови Комісії з питань планування бюджету та економічної політики, керівник одного з найбільших швейних підприємств АТ «Евіс» Володимир ЗАПЛАТИНСЬКИЙ:

— Оцінюючи внесок трудового колективу орендного підприємства «Миколаївський глиноземний завод» не тільки до бюджету, а й загалом до життєдіяльності області, ми не можемо не підтримати заводчан у такий складний період — входження в управління власним виробництвом. Саме тепер це питання вирішують, і ми всі сподіваємося, що буде розв'язано його на користь трудового колективу і керівництва заводу. Тоді жодна зовнішня сила не завадить цьому підприємству, що є локомотивом економічних реформ у регіоні, нормально працювати й розвиватися. Інше рішення може бути вельми несприятливе, надто якщо контрольний пакет акцій МГЗ опиниться в іноземного інвестора, передбачити подальші кроки якого важко.

Завод уже нині упевнено дивиться в майбутнє, розвиває соціальні програми, розширює партнерські зв'язки не тільки з близьким, а й з далеким зарубіжжям.

Відомо: поки що миколаївський глинозем залізницею вивозять лише до Росії на алюмінієві заводи. У бік Європи його можна відправляти зручнішим для України морським шляхом. Завод вклав у будівництво порту близько 13 млн. доларів. Для завершення робіт потрібно ще 6-7 млн. доларів. Але в результаті матимемо реальний самостійний вихід на світовий ринок.

Щоправда, тут треба серйозно замислитися про собівартість експортованого товару. Попри всі старання через високу ціну він може виявитися неконкурентоспроможним. А ціна ота багато в чому залежить від чинного у нас оподаткування. То ж парадокс: чим краще працює підприємство, тим небезпечніше це для його економічного становища! Цілий світ піклується про власного товаровиробника. А у нас, навпаки, для нього створено неможливі умови. А якби наші товаровиробники мали можливість формувати на свою продукцію помірковані ціни, одразу підвищився б товарообіг. Можна було б розвиватися за рахунок не іноземних замовлень, а внутрішніх резервів.

Приміром, АТ «Евіс» шиє одяг для всіх груп населення. Працює стабільно, якісно. Попит на нашу продукцію не знижується ось уже протягом багатьох років. Але останнім часом буквально животіємо, і то за рахунок американського замовлення, відправляючи за контрактом туди більшу частину виробів (75 відсотків потужностей зайнято цим замовленням). За одержані кошти закуповуємо сировину і лише тоді щось можемо запропонувати й на внутрішній ринок. У нас розвинута мережа фірмових магазинів, але через неплатоспроможність населення працювати на повну силу вони не можуть. Доводиться перепрофільовуватися, шити спецодяг, вигадувати різноманітні бартерні ходи. Так, сільгосппідприємства розраховуються з нами власною продукцією, ми частково видаємо її як зарплату нашим працівникам. Попри всі складнощі не зупинилися й на день, жодного разу не затримали виплати працівникам, допомагаємо ветеранам виробництва. Скаржитися ми не звикли і не збираємося, з 1993 року працюємо як акціонерне товариство. Але наскільки продуктивніша була б наша праця, коли б не доводилося шукати всіляких шляхів виживання, а була можливість нормально, спокійно працювати, відчувати зацікавленість і підтримку держави.

Тому те, що нині замислив уряд для поглиблення економічних реформ, промисловці тільки вітають, надто якщо справді наріжним каменем стануть інтереси вітчизняного виробника. У цьому зв'язку показовим може бути приклад вирішення долі Миколаївського глиноземного заводу.

Чому Оттава ще не розбомбила Монреаль?

Ось запитання, над яким слід було б подумати нашим піклувальникам за «територіальну цілісність»

Борис ТУМАНОВ

Серед незліченної кількості дурниць, проголошених бунтівливою російською інтелігенцією з приводу останньої чеченської війни, вельми поширеним було висловлювання про фатальний взаємозв'язок між недостатньою начитаністю російських можновладців і самовбивчою війною, в яку, тепер уже демократична, Росія знову вклепалася в Чечні. Невибаглива думка ця зводилася до досадливого констатування: «От якби свого часу ті, хто входить до владних структур, прочитали «Хаджи-Мурата», так і не влізли б до цієї авантюри. Та й тепер ще не пізно до Льва Миколайовича звернутися». Останню за часом таку рекомендацію давала в одному із серпневих чисел «Нового времени» глибоко шанована мною М. Чудакова.

Абстрагуючися від реальних чинників чеченської війни і залишаючись у рамках наведеної вище просвітницької логіки, можна визнати, що обізнаність з шедеврами світової літератури теоретично здатна втримати політичних діячів від хибних кроків. Однак тільки і тільки в тому разі, якщо означені діячі здатні адекватно сприйняти прочитане. Тим часом благі побажання російської інтелігенції дивовижним чином не враховують той очевидний факт, що політичний клас сучасної Росії цій архіважливій умові аж ніяк не відповідає. Часом настільки, що в деяких випадках звертання певних представників цього класу до літературних джерел просто-таки небезпечне для Росії, коли її намагаються «облаштувати» за Достоєвським, за Ільїним, за Домостроєм або за дореволюційним сімейним журналом «Нива».

У моноетнічній і моноконфесійній державі такого роду спроби стали б у гіршому випадку свідченням невігласької наївності їх ініціаторів. Але у багатонаціональній федерації, яку являє собою Росія, ці спроби закладають у нас перед очима міни уповільненої дії, що загрожують розпадом федерації значно більшою мірою, аніж горезвісні «сепаратистські емоції націоналістично налаштованих удільних князьків».

Реальні імперативи, реальні чинники міжнаціонального облаштування Росії і світосприймання російських політиків перебувають неначе у різних вимірах. Відбувається щось містично незбагненне: щоразу, тільки-но заходить мова про проблеми російського федералізму, російські мислителі, навіть найблискучіші, стають просто несамовитими. Чечня цю несамовитість довела до пароксизму, що виключає будь-яке раціональне осмислення національного аспекту російської державності.

Дослухайтесь-но до цього тужливого хору піклувальників за «територіальну цілісність» Росії, котрі, ще й не глянувши у святці, повторюють: «Даси Чечні незалежність, тут-таки й решта повтікає». Хто втече й від кого? Плакальники загалом особливого секрету з цього питання не роблять. Ясна річ, національні автономії втечуть, осетини, кабардинці, татари, чуваші там усякі. А от від кого втечуть — тут вони трохи ніяковіють, звичайно, але визнають: від нас, від росіян, певна річ.

Тут можна б заволати (як це мені довелось якось зробити у такого роду дискусії): «Браття, охстіться! Навіщо вам такі співгромадяни, якщо ви знаєте наперед, що вони з вами жити не хочуть? Що вони тільки й шукають будь-якої нагоди, будь-якого прецеденту, щоб здиміти? Навіщо вам така держава, якщо вона постійно несе в собі зерно розколу? Ну, а якщо вже ви це тепер помітили, якщо прагнення до сепаратизму в національних республік справді таке велике, як ви це передбачаєте, то, можливо, варто подумати над тим, чому вони хочуть піти геть? І над тим, як би причин — уявних чи реальних — цього відцентрового устремління позбутися?»

Раніше вже доводилося згадувати про це, повторю ще раз: спроба М. С. Горбачова запобігти розвалові СРСР, закликавши зберегти «тисячолітню державу», сама по собі не могла стати головною причиною цього розвалу. Та цей безпорадний евфемізм зайвий раз показав тим, хто прагнув національної незалежності, що вони жили й живуть у державі, побудованій росіянами для себе і відповідно до своїх національних інтересів. Справді, до якої солідарності у збереженні горезвісної «тисячолітньої держави» можна було закликати таджиків, грузинів, литовців, узбеків та інших, які ще століття-друге тому не мали до неї ніякісінького стосунку? Я не кажу вже про ті обставини, за яких вони в цій державі опинилися.

Однак історію питання замовчують, а з табору державників лунає: «Ми надто довго Росію з'єднували і об'єднували не для того, щоб тепер віддавати частинами».

Хто ж це «ми»? Хто ж це соромиться, не бажаючи випинати власні заслуги у такій вельми складній справі?

Втім, облишмо іронію. Бо тут і справді не до жартів. Адже йдеться про те, що російське населення Російської федерації досі сприймає цю державу як результат мононаціонального підприємства, а точніше, як результат однобічно висловленої національної волі росіян. Прагнення владарювати над приєднаними просторами й народами настільки в'їлося в поняття національної гідності росіян, що, не бажаючи сьогодні «віддавати Росію частинами», ніхто не завдає собі клопоту замислитися над тим очевидним фактом, що «віддавати», скажімо, ту саму Чечню доводиться не якомусь заморському супостатові, ласому на чужі землі, а самим чеченцям, чию національну волю (так само, до речі, як і волю переважної більшості народів колишньої імперії) ніколи не брали до уваги невтомні будівники держави Російської. Справедливість прислів'я «на злодії шапка горить» зайвий раз доведена тим, що «відкладення» від Росії чотирнадцяти союзних республік національна свідомість росіян (не чувашів, не дагестанців, не якутів, а саме росіян) сприймає виключно як акт нелояльності щодо російського народу. «Ми їх збирали, збирали, а вони ото взяли й розбіглися...»

Що ж, назвімо речі, нарешті, своїми іменами. Нещодавно «Московские новости» опублікували вичерпне висловлювання графа Вітте, якого аж ніяк не звинуватиш у «русофобії». «У нас у Росії, — писав він, — у вищих сферах існує пристрасть до завоювань або, точніше, до захоплення того, що, на думку уряду, погано лежить». Додам лишень, що пристрасть ця виникла у російських верхах задовго до народження самого графа. Протягом майже двох століть царська Росія бездумно, безсистемно, сяк-так громадила свою клаптеву імперію, скидаючи до купи уривки різнорідних, а то й чужих одна одній культур і цивілізацій. І в період своєї могутності, і сьогодні в істотно урізаному вигляді **Росія продовжує залишатися лише пам'яткою хватальних інстинктів російських правителів, та аж ніяк не цивілізованою федерацією цілковито рівноправних народів.**

Тут я вважаю за потрібне зробити уточнення, вельми важливе для розуміння реальної мети цієї публікації. Було б дуже грубою помилкою гадати, що автор цієї статті має намір заохочувати чи виправдовувати сепаратистські тенденції в нинішній Росії. Я продовжую глибоко шкодувати з приводу того, що великодержавна пихатість радянської верхівки не дозволила свого часу знайти гідну форму співіснування колишніх радянських республік, не допустивши при цьому дезінтеграції Срюзу. Більше того, хай пробачать мені гріх самоцитування, шість років тому я опублікував статтю практично аналогічного змісту, що вказувала саме на ті самі небезпеки, що чатували тоді на СРСР і які нині чатують на Росію.

Головна небезпека полягає передусім в ірраціональному прагненні російських державних діячів не києм, то палицею, вдаючись до будь-яких, найбезглуздіших хитрощів, протягти-таки тезу про «державотворчу роль» російського народу. Спробуйте прикласти цей термін до інших федерацій. «Державотворча роль» фламандського народу в Бельгії, приміром. Чи «державотворча роль» німецького народу у Швейцарії. Чи англосаксів у Канаді. За таке й протухлими яйцями закидати можуть у цивілізованій країні. А у нас усе пнуться. І головна біда в тому, що російському народові від того титулу ні гаряче, ні зимно, а вигадано його виключно для компенсування комплексу меншовартості тих діячів, які його регулярно винаходять. Винаходять, щоб не прохопитися словом про найзаповітніше, про справжнє своє світосприймання: Росія є держава, побудована за образом і подобою російської людини, а решта всі — то лише безсловесні атрибути її величі. І замовкніть, особи кавказької національності та інші марійці.

Розберімося: у Російській Федерації є національні республіки. Це державні утворення, котрі водночас не є суб'єктами міжнародного права. Передбачено, що цей привілей вони делегують федеральному урядові.

Росіяни свого автономного державного утворення всередині федерації не мають. Дискримінація? Аж ніяк. Навпаки, цілком зрозуміло, що саме росіяни є безпосередньо суб'єктом міжнародного права, бо за відсутності між ними і федеральним урядом якихось посередників у вигляді національного уряду Москва об'єктивно стає російською столицею, а не столицею Росії. Скажете, натяжка? А чому тоді федеральна дипломатія — зауважте, не російська, а федеральна, тобто та, котра повинна апріорі враховувати й відбивати або етнорелігійні примхи всіх суб'єктів федерації, або нічиї, — чому ж тоді наша дипломатія так безсоромно й нетактовно проголошувала в Боснії примат слов'яно-православної солідарності, забуваючи про наявність у самій Росії мільйонів мусульманів, не зайшлих, не приблуканих, а таких, що живуть, до речі, на своїй власній землі? Чому суто федеральний акт, який встановлює союзні відносини між Білоруссю й Росією — моноетнічною державою і багатонаціональною, багатоконфесійною федерацією, — подається виключно як возз'єднання слов'янських народів і благословляється патріархом всея Русі? А решта? Що, коли будете потрібні, то покличемо, так, чи що? Чому всі дискусії про державно-економічний і правовий устрій Росії відбуваються виключно на базі російських національних традицій, російської «ментальності» і бозна чого ще, але суто російського? Чому, врешті-решт, хай йому чорт, козакам можна лупцювати нагаями своїх безпутних одностаничників, а чеченцям не можна лупцювати палицями своїх п'яниць?

Та це так, приклади, що найбільше впадають в око. А як бути з історико-патріотичним вихованням? Росіянин зі шкільної лави знає в деталях, як його предки рубали предків практично всіх його колишніх і нинішніх співгромадян: злих чеченців, не менш злих татарів, сибірського хана Кучума, середньоазіатських емірів й усяких там басмачів. Ката Єрмолова притягли під самого носа завойованим чеченцям. Івана Грозного повинні були шанувати в Казані, котру він зруйнував. Це нічого, це можна. А Шаміля — до Москви? Або хоча б у Ведено? Або в тій самій Москві встановити пам'ятник Тохтамишу, отому, що через два роки по Куликовській битві узяв та й спустошив Москву вщент? От вирішить, дасть Бог, Чечня залишитися у складі Росії після жахливої війни. І що ж? У російських містах так само прославлятимуть героїзм солдатів, що билися за «територіальну цілісність», а в Чечні — героїзм бойовиків, що не дали стерти Чечню з лиця землі? Нічогенька вийде федеративна держава...

Точнісінько так само всі ті, хто захлинається в істериці з приводу «національного приниження Росії в Чечні», ані разу не спромоглися запитати себе: а яка з цього приводу думка чувашів, якутів, а поготів дагестанців чи інгушів? Невже не зрозуміло, що держава, населення якої розділене незбіжним, а подеколи й діаметрально протилежним світосприйманням, нежиттєздатна?

Не беруся судити, яким має бути статус Чечні. Та насторожує вже хоча б те, що ніхто з політичних діячів, які просторікують на цю тему, не посилається на потребу «враховувати волю чеченського народу». Це тим більш показове, що російський істеблішмент повторює це словосполучення як заклинання щоразу, коли йдеться про «народи» Придністров'я чи Криму, які не мають, на відміну від чеченців, ніякої етнокультурної ідентичності.

Представники «державоутворюючого народу», і зокрема лідер КРО Д. Рогозін, останнім часом настирливо обстоюють ідеї панславізму і «духовного об'єднання східнохристиянських країн». Припустімо, що цю ідею буде раніше чи пізніше реалізовано. Та чи готові її ініціатори змиритися з неминучим у такому разі збудженням у тій самій Росії руху пантюркізму і панісламізму?

Коли в половині минулого століття частина американської нації — етнічно неоднорідної, але рівноєдиної через своє іммігрантське походження, —коли частина цієї нації, що мешкала в південних штатах, забажала відокремитися від Вашингтона, федеральний уряд справедливо розцінив це прагнення як заколот. Його було придушено з жорстокістю, характерною для тогочасних звичаїв, але яка, звичайно, не може бути прикладом для наслідування в наші дні.

Якщо завтра італійські сепаратисти вчинять практичні кроки до створення власної «республіки Паданії», Рим матиме абсолютне моральне право придушити цей заколот, якщо буде треба, то й силою. Точнісінько так само Москва мала б цілковите моральне право послати військо до Примор'я, якби тамтешня Дума здійснила б свою погрозу створити незалежну «Далекосхідну республіку». Та коли йдеться про націю, не пов'язану з Росією нічим, крім насильницького і кривавого приєднання, то посилатися на американський досвід може тільки зашкарублий невіглас або переконаний шовініст.

Канада за своїм етнополітичним устроєм являє собою щось проміжне між Сполученими Штатами і Росією. З одного боку, це класична нація іммігрантів. А з другого боку, франко-канадська і англо-канадська громади так і не злилися в єдине ціле, зберігши свою культурно-лінгвістичну ідентичність. І от Квебек, як відомо, вирішив відокремитися від англосаксів. Не вдаватимемося у справжні причини і правомірність цього руху. Тут важливий самий факт. То як же на нього відреагував федеральний уряд Канади? Ні, ніхто в Оттаві не проголошував сакраментальних дуростей на кшталт «не для того ми Канаду збирали» і т. п. Там спокійно очікували результатів референдуму в Квебеку, причому очікували, готові виконувати його вердикт. Результат цього референдуму вам відомий. Так, розумна більшість франко-канадців не мала великої переваги над сепаратистами, але навіть ця невелика різниця на користь здорового глузду залишила Квебек у складі Канади. Водночас референдум змусив федеральний уряд добряче критично замислитися над тим, що саме в поведінці самої Оттави провокує сепаратистські настрої у Квебеку.

А тепер уявіть собі, які були б результати референдуму (якби він, звичайно, відбувся), коли б на рішення квебекців провести його Оттава відповіла бомбардуваннями Монреаля...

«Литературная газета», Москва, 27.11.96, № 48 (5630).

Валентина ПОЛІЩУК, журналіст

Стратити не можна помилувати

Ця хрестоматійна помилка одного з російських царів (неважливо, якого), здається, стала ще й символом наших днів, коли Європа об'єднується, взявши на озброєння гуманний заклик — скасувати смертну кару. Це обов'язкова умова при вступі до Ради Європи. Однак, як кажуть, поспішати можна лише за одного випадку: ловлячи бліх.

Про це чи не найкраще свідчить публічна заява на засіданні правлячої угорської Соціалістичної партії її лідера й прем'єр-міністра республіки Дьюли Хорна: «Мабуть, варто було б оголосити всенародний референдум з питання відновлення в Угорщині смертної кари. Тоді я проголосував би «за». Мабуть, дуже вже щось «допекло» прем'єр-міністрові, якщо він дійшов такого висновку...

Але за кілька годин, повідомляє кореспондент ІТАР-ТАКС, глава уряду кинувся дезавуювати свою власну заяву, пояснивши, що його фразу не треба розуміти буквально.

Мабуть, «поправка» була спричинена, поперше, підписанням Угорщиною міжнародного договору про те, що смертну кару поновити не можна. Та й угорське законодавство забороняє призначати всенародний референдум, якщо його результат впливає на виконання країною зобов'язань міжнародних угод. Але існуюча проблема сама собою від цього не розв'язалася: згідно з поліцейськими зведеннями останніми роками в Угорщині значно збільшилась кількість особливо тяжких злочинів. А число вбивств на 50 відсотків перевищує показники 80-х років.

Глава угорського уряду хоча юридично й не мав права робити такі заяви, але по-людськи його можна зрозуміти: угорці, судячи з усього, зовсім не хочуть миритися з тим, що звірячі вбивства й бандитські розборки на вулицях міст стають майже звичайним явищем.

Пригадалося це через аналогічну ситуацію в Україні. Деякі політики, закликаючи суспільство бути цивілізованим і крокувати в Європу, як головний аргумент наводять факти судових помилок, що можуть призвести до страти невинного і що їх виправити неможливо. Зворушлива турбота про бандитів! Ось тільки не знаю, чи зможуть батьки й діти тих, кого безневинно вбили, прийняти цей аргумент. І все ж постає запитання: чому ці політики не закликають спочатку поліпшити криміногенну ситуацію, зробити висококопрофесіональними органи правосуддя, а вже потім закликати нас до гуманності?

Валентина ПИСАНСЬКА, «Голос України»

Даруйте на Різдво тепло

ВОНА надзвичайно елегантна. Нічого зайвого: вишукані «маленькі» плаття і ненав'язливі прикраси — низка перлів або витончений золотий ланцюжок. Це коли ввечері. А вдень — строгі костюми зі сліпучо-білими блузами. Як і належить жінці, що працює. Ніякої косметики, ніякої фарби для волосся — все природньо. Дивовижна справа: сивина аж ніяк не робить її старішою. І вона не приховує свого віку, коли говорить, що в ці роки краса, звісно, минає, але дух... Вона не дозволить.

Юрист за фахом, вона володіє англійською, російською, хінді, урду, говорить на івриті та ідиш. Не рахуючи, звісно, німецької. Воно й зрозуміло: пані Розевіта Гайкен — дружина Надзвичайного і Повноважного Посла Німеччини в Україні. А розмова була за чашкою чаю.

Жінка не повинна ображатися...

—Коли їй кажуть, що її хода, як у слона. А очі — як у корови... Бо в Індії це найшанованіші тварини. Корова священна офіційно, а слон... О, слону тут кожний знає ціну!

І пані Гайкен знає про це не з чуток: кілька років, будучи дружиною молодого дипломата, вона прожила в Індії. Дякувати Богові, вона відразу зрозуміла, що в цій країні — зовсім інші критерії життя, а релігія відіграє куди більшу роль, ніж можна припустити. І коли вже живеш у такій країні, де все інакше, і особливо коли хочеш зрозуміти її, то треба потрудитися. Результати трудів навіні: вона віднайшла ключ, який відкрив їй двері до пізнання. Мов, якими розмовляє більшість населення Індії: хінді та урду. Вивчила також санскрит. І хоча статус дружини дипломата і європейської жінки зовсім не зобов'язував носити сарі, вона все ж таки навчилася і цьому. Щоправда, досі дивується, чому індійські жінки так віддані цьому вбранню: рухатися в ньому вкрай незручно.

Звичайно, в Індії її багато що дивувало. І навіть не тому, що вона європейка, котра вже встигла «послужити» з чоловіком у посольствах Німеччини в США та Швейцарії. Пані Гайкен досі не може зрозуміти, як у країні з такою давньою цивілізацією і культурою можуть бути такі безпросвітні злидні... А ще більше —мудрості індійських жінок, яких, здається, не торкнулася емансипація. Навіть якщо вони обіймають високі пости в державному апараті.

А потім була Москва...

— В саму добу застою, — наголошує моя співрозмовниця. — Коли я їхала з чоловіком до СРСР, де він мав працювати у посольстві, то серйозно підготувалася: вивчила російську (правда, не вважаю, що володію нею добре), непогано знала російську літературу. І, звичайно ж, російська музика, російські народні пісні! Я невтомно їх слухаю. Я знала, що СРСР — дуже ізольована країна. І це було так: нам важко було знайти когось для спілкування поза стінами посольства. Однак головне, що мене вразило, —відкритість людей, їхній дружелюбний характер. Для мене це було дивно ще й тому, що я знаю, як нелегко забувати горе і кривду. Маю на увазі вашу минулу історію, великодушність росіян, українців, усіх народів, які мешкають на території колишнього Союзу —це те, що, напевно, не дозволяє іншим людям носити в серці зло.

У Києві почуваєшся на гребені історії

— Саме так. Тут шкірою відчуваєш історію, —каже пані Гайкен.

Їй тут подобається все: вулиці, парки, а особливо — чистота міста (!). На мою репліку, що знавали ми й ліпші часи, вона гаряче заперечує: адже у вас всього не вистачає. Я жартую, мовляв, у міських властей з'явився хороший адвокат. На що вона наводить останній аргумент: «Принаймні, чистіше, ніж у Москві». Я здаюся.

І не можу утриматися від цікавості:

— У дружини посла, напевно, райське життя, де можна дозволити собі... все. Ну, багато що.

— Напевно, я не схожа на тих дружин послів, яких ви собі уявляєте, — сміється пані Гайкен. — Я працюю в консульському відділі посольства. Щоправда, півдня. Але роботи дуже багато. І це дуже добре: значить, відносини Німеччини і України розвиваються як слід.

І ще: як їй вдається так добре підтримувати форму?

— Дуже просто: менше їсти, більше рухатися.

Щодо рухатися, то у пані Гайкен немає проблем: рано вранці й пізно ввечері вона вигулює Віллі та Ельзу. Дві дворняжки, котрих вони з чоловіком підібрали на смітнику в Москві. Завдяки цим прогулянкам вона перезнайомилася з багатьма «собаківниками».

Один з них, Іван Драч, запрошений на домашній концерт до пана посла, сказав неначе жартома, і в той же час цілком серйозно:

— Ну, коли вже наші собаки потоваришували...

Що покласти у різдвяну шкарпетку?

Не так вже й важливо, скільки коштуватиме ваш подарунок комусь до Різдва — аби був він від щирого серця. Упевнена, що це тепло передається разом із подарунком.

Цього року ми з чоловіком святкуватимемо Різдво вдвох, а син і всі родичі — в Німеччині. Ввечері сходимо в кірху. На Святвечір вечеря буде з пісних страв, а вже наступного дня — традиційний гусак.

— Який різдвяний подарунок вам запам'ятався найбільше?

— Той, що подарували на перше Різдво по війні. Мені було 8 років, в домі у нас було і не дуже тепло, і не дуже ситно. І мені подарували книжку про Південну Африку — у гарній обкладинці з яскравими малюнками. Мені здалося, що подарували не книжку, а інший світ...

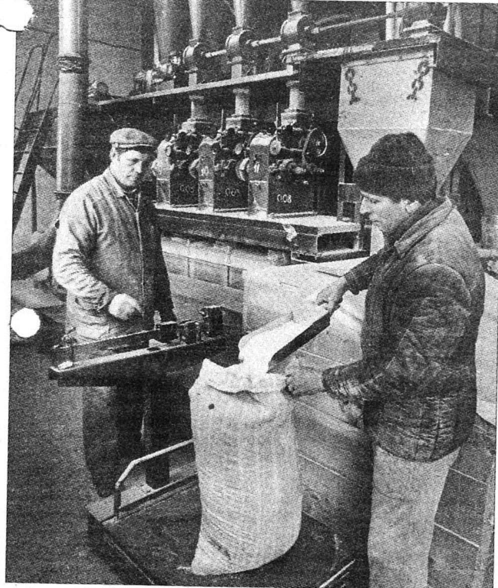

Ідея для реформатора Пинзеника

Леонід БРОВЧЕНКО, Юрій ВЕНГЕРЕШ (фото), «Голос України»

(Початок на 1-й стор.).

Ось, приміром, дід Володя — Володимир Литвин. Усе життя пропрацював у колгоспі. Втратив здоров'я. Йому відрубало пальці на обох руках. Лікарі пришили їх, але... Словом, після виходу на пенсію виявилося, що заробив він на сіль до оселедця. І то добре, не впадає у розпач старий. Сіль є, а рибку зловимо. Якщо раніш він був просто рибалка-любитель, то тепер риба й оселедці (дід опанував методику їх приготування) стали основними продуктами в сім'ї. Та ще й сусідів пригощає. Добра ж бо душа. Одне погано: реформатори від енергетики вирубують світло саме тоді, коли, впоравшись по господарству, можна і ятір плести. Слухає дід радіо та бідкається. Тепер треба вести облік кожного виловленого карася. Це ж бо його основний доход, бо пенсія йде на різні виплати.

Сусіди діда Володі — родина Загорівських — живуть за принципом: усьому є кінець, тільки роботі немає. Затято працюють і в агрофірмі «Матюші», і дома. Основний доход — зарплату в агрофірмі — не отримують давно, живуть із підсобного господарства. От і задумалась тітка Ліда: за якою ж ставкою оподатковуватимуться основні носії неосновного прибутку — кури?

Хвилює це й родину А. Шараєнка — завідуючого гаражем. Анатолій і Надія працюють у агрофірмі, донька Тетяна — студентка Білоцерківського агроуніверситету, син Олександр уже закінчив його, працює в СП, заочно навчається в аспірантурі Інституту економіки. Працелюбство і завзятість Шараєнків ставлять за приклад. Тож і мають вони і на стіл, і до столу. А якби ще й зарплату виплачували...

Один з найкращих механізаторів агрофірми Володимир Коновалов, хоч і твердо, як-то кажуть, стоїть на землі, а від тещиного гостинця, яєць, не відмовляється. Та й не візьмеш — образиться.

Не забувають селяни і армію. Бо село і армія — єдині. На день Збройних сил України напекли в агрофірмі короваїв, тортів, пиріжків і завезли у підшефну військову частину. Та ще й найкрасивіших дівчат відправили вручати пундики. Нехай солдати і дівочій красі порадіють, і смачненьким поласують.

Одне слово, панове чи товариші реформатори, живий курилка! Живе українське село! Не завдяки, а всупереч...

Білоцерківський район
Київської області.

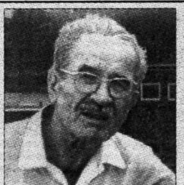
Богдан НОВОСЯДЛИЙ, журналіст

Формула Смакули

Якось почув по радіо про нашого земляка Смакулу, якого назвали видатним фізиком XX століття. Чи не могли б ви розповісти про нього докладніше, бо жодних публікацій про цього вченого у нашій сільській бібліотеці я не знайшов.

Омелян СЕМАК.
Тернопільська область.

ЧЕРЕЗ чотири роки, на стику двох тисячоліть, громадськість України та наукового світу, сподіваємось, під егідою ЮНЕСКО відзначатиме сторічний ювілей корифея фізичної науки Олександра Смакули.

Ще недавно про цього геніального вченого ми майже нічого не знали. І лише в 1992-му, на дев'яті роковини смерті, наукове товариство імені Т. Шевченка у Львові організувало й провело 1-й міжнародний Смакулівський симпозіум. А минулого року в рамках міжнародної світлотехнічної конференції працювала секція, присвячена внескові у світову скарбницю науки нашого земляка Олександра Смакули. У дні роботи конференції на батьківщині О. Смакули в селі Добриводи Збаразького району відбулися великі урочини, присвячені пам'яті видатного фізика, та відкриття меморіальної дошки.

У рамках підготовки до святкування ювілею зареєстровано Фонд імені професора Смакули. Як зазначено у статуті, фонд має на меті об'єднати зусилля наукової творчої громадськості для розповсюдження наукової спадщини та увіковічнення пам'яті корифея оптики й інших українських вчених, шукати й підтримувати здібних учнів, студентів, молодих учених, а також проводити дослідження і впроваджувати наукові результати у народне господарство. Хто ж ця людина, якій сьогодні приділяємо стільки уваги і шани?

Олександр Смакула увійшов в історію науки як один з найвизначніших фізиків XX століття. Досить нагадати формулу Смакули або відкриття способу просвітлення оптики, яке спричинило революцію в оптичній, фотографічній та кінематографічній технологіях, аби пересвідчитися в тому. Недарма ж його ім'я знаходимо у зарубіжних енциклопедіях, вузівських посібниках, монографіях.

Народився у Добриводах, що на Тернопільщині, 9 вересня 1900 року в селянській родині. З 1912 по 1914 рік Олександр навчався в українській гімназії у Збаражі. Його навчання на чотири роки перервала перша світова війна. Першого листопада 1918 року Українська національна рада взяла владу у столиці Галичини Львові та в усій Західній Україні. Молодий Смакула бере участь у встановленні влади у своєму рідному селі та повітовому місті Збаражі. Згодом вступає до лав Української галицької армії, проходить з нею складний і трагічний шлях.

Двадцятирічним юнаком продовжує навчатись у Тернопільській гімназії, де виявив надзвичайний інтерес до математики та природничих наук. Його вчитель, професор Мирон Зарицький, відомий український математик, переконав гімназиста продовжувати освіту в Геттінгені, який на той час був меккою природничих наук.

Попри фанатичну відданість науці наш талановитий земляк гаряче любив Україну. Про це згадує його родичка Ганна Дмитришин-Смакула: «Олександр Смакула ніжно любив Україну і все своє життя прагнув бачити її вільною. Та, на жаль, цього часу не дочекався. Дуже шкода, що він не зміг прислужити Україні всією силою свого таланту, та відрадно те, що його працями користується весь світ, в тому числі й Україна.

Про його любов до України свідчить і те, що в молоді роки він пропагував у своєму рідному селі слово Шевченка, Франка, організовував молодь на постановку українських вистав Старицького, Карпенка-Карого, за що неодноразово мав неприємності від польських властей».

З 1922 по 1927 рік Олександр Смакула — студент природничого факультету Геттінгенського університету. Вчився, зазнаючи великої матеріальної скрути. Влітку 1929 року працював на соляних шахтах, але за гроші, які заробляв, міг купити хіба що декілька буханок хліба. Такі обставини склалися і через рік, коли Олександр на літніх канікулах працював на фермі. Деяку допомогу протягом цих років він отримував від німецьких студентів, яким допомагав у навчанні. За таких важких умов Олександр Смакула у 1927 році отримав звання доктора філософії (з фізики) з відзнакою.

Його дослідження в області фотохімічних процесів в іонних кристалах вперше принесли йому визнання у наукових колах. Молодий вчений розробив метод обчислення кількості електронів, які потрапляють у пастку під час взаємодії радіаційного опромінення і кристалів. Цей метод, який використовують і в наш час, називається «рівнянням Смакули». З допомогою цієї формули можна довести, що для утворення чи знищення центру кольору потрібен лише один квант енергії. Крім того, Смакулине дослідження стероїдів довело, що вітамін D утворюється з енергостеролу при фотохімічному розкладі в ультрафіолетових променях.

У 1928 році на запрошення відомого літературознавця, професора Андрія Музички Олександр Смакула приїжджає на роботу до України, в Одеський університет. Але, на жаль, там він пробув недовго, бо переконався, що в тоталітарній системі творча праця безперспективна. І він дає телеграму з умовним текстом своєму керівникові, який його відкликає до Німеччини. Там вчений продовжує займатися улюбленою справою.

За свідченням біографів, до 1930 року Смакула в результаті дослідження стероїдів продовжив вивчення вітамінів. Він перейшов на роботу до новоствореного Кайзер Вільгельм Інституту медичних досліджень у Гайдельберзі, де був керівником оптичної лабораторії. Тут він співпрацював з Ріхардом Куном — лауреатом Нобелівської премії 1938 року і досягнув значних успіхів з проблеми зв'язку між структурними та оптичними властивостями вітамінів та багатьох інших органічних сполук, що заклало основу для відкриття вітамінів A, B_2 та D і дало поштовх для розвитку квантової органічної хімії. Його фотохімічні дослідження трансформації кристалічного вуглеводу довели, що лише електричні збудження P-електронів потрібні для цієї трансформації. Цей процес тепер називається «інверсією Смакули».

Як пише біограф вченого Т. Жила, з 1934 по 1945 рік Олександр Смакула досліджує оптичні матеріали в одній з лабораторій фірми Карла Цейса у Гні (Німеччина). Одним з найвідоміших матеріалів, створених під час цих досліджень, став бромйодит талію. Його дотепер використовують в інфрачервоних вікнах та призмах. Вчений також зробив вагомий внесок у створення нових оптичних кристалів. Таких як фтористий літій, фтористий натрій, а також у створення мастил, які здатні витримувати високі та низькі температури.

У наш час професор Смакула відомий насамперед своєю роботою щодо створення антирефлекторних покрить, які використовують в оптичних приладах. Винахід, зроблений у 1935 році, не втратив своєї актуальності дотепер. Технологія, яка збільшує яскравість та контрастність оптичних систем, вважалася такою важливою для німецького уряду того часу, коли Смакула створив її, що патент класифікували як військовий секрет. Лише у 1939 році два вчених Массачусетського Технологічного інституту зробили такі покриття самостійно. Донедавна навіть учені не знали про роботу Смакули.

Лише 30 вересня 1966 року Олександр Смакула здобув запізніле визнання за своє майже тридцятирічної давності відкриття, яке стало великим внеском у мистецтво фотографії. Міністр закордонних справ і водночас президент товариства фотографів Федеративної Республіки Німеччина Герхард Шредер нагородив нашого земляка призом товариства за досягнення у справі зменшення відбивання в оптичних системах. За відкриття, яке «належить до нових фундаментальних поступів, що були зроблені в технічній оптиці цього століття». 29 травня 1968 року відомий вчений вшанований ще раз «за його внесок у фотографію, за вдосконалення технології протирефлективних покриттів, які поліпшують зображення та дають можливість краще проектувати лінзи». Це визнання зроблено Комітетом нагород американського товариства журнальних фотографів.

Олександр Смакула приїхав до Сполучених Штатів Америки 1946 року. «Професор Смакула цікаво оповідає про історію свого приїзду до Америки, — згадує професор Любомир Онишкевич. — Як американська розвідка, що вишукувала найкращих науковців у Німеччині, захопила й привезла його до Америки. Він спочатку працював для американського уряду у військовому форті-лабораторії в штаті Вірджінія. Був консультантом-спеціалістом з досліджень матеріалів для інфрачервоного випромінювання... Коли 1951 року професора Смакулу відпустили, він мусив виїхати до Канади, звідки вже офіційно прибув до Америки і дістав місце в MTI, де й працював решту свого творчого життя».

У 1951 році Олександр Смакула почав працювати на факультеті Массачусетського Технологічного інституту на посаді асоційованого професора, йому присвоєно звання асоційованого директора лабораторії ізоляційних матеріалів, а директором лабораторії був професор Артур фон Гіппель. Згодом Смакула заснував та очолив лабораторію фізики кристалів при MTI, де створив нові технології вирощування, очищення та вивчення кристалів. Було знайдено нове значення числа Авогадро з більшою точністю, ніж у попередніх спробах. У цій лабораторії було вивчено неоднорідність у змішаних кристалах та недоліках у дистрибуції (розподілі) германію та кисню в монокристалах кремнію.

Знову згадує американський професор Любомир Онишкевич: «Массачусетський інститут технології — це найбільший і найбільш знаний політехнічний інститут в Америці, і бути професором у вищій школі такого рангу вважається дуже високим визнанням. Бо, повторюю, це є найпрестижніший, найзнаніший інститут на американському континенті, один з найкращих у світі. Таке відзначення дуже нелегко осягнути і, правду кажучи, я не знаю, чи якийсь інший українець був професором, повним професором, у MTI. Тільки один — Олександр Смакула. Так що це дуже велика рідкість».

Олександр Смакула опублікував майже 80 наукових праць німецькою та англійською мовами у різних європейських та американських журналах. У 1926 році в Берліні побачила світ його монографія «Монокристали». Працюючи в MTI, О. Смакула написав 15 технічних доповідей з питань кристалів.

17 травня 1983 року перестало битися серце наукового генія Олександра Смакули. Похований учений в американському місті Бостоні, у родинному склепі на місцевому цвинтарі.

P. S. Стаття підготовлена на основі зарубіжних публікацій та матеріалів першого Смакулівського симпозіуму (Львів, 1992 р.) й міжнародної світлотехнічної конференції (Тернопіль, 1995 р.).

Володимир НАВРОЦЬКИЙ,
доктор медичних наук, краєзнавець

Гілки роду Акчуріних в Україні

Почалося все наче буденно, звичайно (як швидко ми звикли до змін!): до мене звернувся нинішній предводитель дворянства Ялти нащадок графа Вітте з проханням знайти його родовий герб. Прохання я виконав, герб знайшов у власній бібліотеці й став відомим фахівцем у цій царині, тим паче, що знайшов ще й власників двох старих маєтків міста.

Ті самі шляхи привели мене і до родоводу мого давнього, доброго знайомого, відомого фахівця з виноградарства, надзвичайно цікавої людини, творця музею виноробства в найстаріших (1828 рік) підвалах Магарача — Романа Кириловича, а точніше Рауфа Карімовича Акчуріна. Обдарованість людини часто виявляється у кількох іпостасях. Так і у нашого героя. Певен, що кожен, хто почув або прочитав його витончені, образні, насичені гумор оповідання про вино, запам'ятають їх надовго. Вони відзначаються не лише високим професіоналізмом, а й ліризмом, який може бути лише в закоханої у свою справу людини. Всього він написав сім книжок і підручників. Тепер готує до видання наступну.

Життєвий шлях Романа Кириловича був типовим для нашого часу. Його батько керував дитячою колонією в Омську, 1936 року став орденоносцем, а 1937 за рішенням «трійки» його розстріляли.

Мати-педагог перевезла дітей до Ташкента, де хлопчик уперше побачив (1939 рік) виноград і з власної ініціативи по книжках виготовив своє перше вино. Потім було навчання у відомому Одеському (Таїрівському) інституті виноградарства, аспірантура, захист дисертації, шість років праці в степному опорному пункті всесвітньо відомого Ялтинського інституту «Магарач», а потім і він став завідувачем науково-технічного відділу. І всі ці роки — наполеглива наукова та літературна праця. До речі, останні роки він редагує відповідні розділи відомої Книги рекордів Гіннесса.

А приводом для зустрічі стали мої пошуки його родового коріння. Як виявилося, документально зафіксована історія славетного роду Акчуріних простежується з XVI століття і починається від Мурзи Акчури Адашева (1509), онука якого Ізекію Акчуріна у царській грамоті 1575 року названо князем.

Розповісти про долю скромного, талановитого Романа Кириловича мені хотілося давно, та й інтерес до його родоводу з'явився не вчора, але життя, події останніх днів підігріли цей інтерес. Звісно, йдеться ще про одного Акчуріна, про існування якого, ми, ялтинці, дізналися лише нещодавно, як кажуть, «із засобів масової інформації» у зв'язку з хворобою президента Росії Бориса Єльцина.

Щойно пролунало це прізвище, я відразу ж зателефонував додому Роману Кириловичу, щоб дізнатися: чи не родичі вони, і отримав відповідь: «Так, родичі» — їхні дідусі (онуки Хасана) були рідними братами. Роман Кирилович та Ренат Сулеманович кілька років тому зустрічалися в Ялті, але справи, терміновий виклик перервали відпочинок хірурга.

Гадаю, історія роду Акчуріних — гарний приклад справжньої дружби, їхнього взаєморозуміння, взаємовиручки.

Ялта.

Книжковий кіоск

Володимир КАЧМАРЧИК,
керівник місії «Вістка миру»

Не судімо ніколи одне одного!

Кожен сам за себе відповідатиме перед Богом. До того ж, лише за себе, а не за інших. Один з найбільших гріхів віруючого — осуджувати. Той, хто осуджує, не може знати всіх обставин життя тих, кого він зневажає або судить. Не знає він ані внутрішніх переживань, ані всього іншого. Судити може лише Бог, бо йому відкрите все: і особливості вдачі, і розвиток людини, і її внутрішнє життя, і праця, і її оточення. Одним легше перемагати спокуси й випробування, а інші докладають величезних зусиль. Отож, не судімо людей, яких не знаємо і не розуміємо ані всього зовнішнього, ані внутрішнього їхнього життя.

Розповідають про такий випадок із життя віруючого англійського професора. Він приймав іспити у своєму класі. Підвівся один з викликаних студентів, тримаючи книгу в лівій руці, а не в правиці, як просив професор. Той одразу ж зупинив його: «Слід було взяти книгу в правицю! Сідайте!» Студент підняв праву руку — і всі побачили, що у нього немає кисті. Професор, вражений, зі сльозами на очах, кинувся до студента, кажучи: «Я не знав цього! Чи можете ви мене пробачити?!» Випадок цей глибоко зворушив усіх, і навернув студента до Христа.

Ніколи ви не матимете Бога в душі, якщо осуджуєте, натомість люди чекають від віруючих співчуття і любові. А судця усім нам — Бог!

Вікно сусіда буде чистішим, якщо спочатку ми витремо власне!

Якщо хтось бажає більше пізнати волю Божу, пишіть нам. Усім бажаючим безплатно вишлемо книгу Білла Брайта «Ему нет равных». Наша місія має можливість проводити заочне біблійне навчання за програмою «Еммаус».

Трускавець
Львівської області.

Олександр ДОВБУШ, капітан внутрішньої служби

ЗАШМОРГ

«В Україні в 1995 році сталося 13900 самогубств. Це більше, аніж убитих в афганській війні за всі роки».

(З повідомлення на Верховній Раді).

«... Після підвищення мінімальна пенсія складає тридцять сім гривень, максимальна — сорок дев'ять гривень вісімдесят шість копійок за межі малозабезпеченості у сімдесят гривень. Про підвищення платні за комунальні послуги і квартиру я вже не згадуватиму...»

(З радіовиступу).

ВОНА висіла в сірому отворі дверей, лише трохи не дістаючи до підлоги великими пальцями ніг, нестара ще, змучена жінка.

Знадвору раз по раз долинали якісь звуки, перепліталися чиїсь голоси, проте в цьому, ізольованому від світу просторі, жили тільки очі. Щасливо, замріяно або суворо дивилися вони з фотографій на стінах. Ось маленька дівчинка тягнеться навшпиньки до мами, а ось вона трохи більша, серйозно дивиться в об'єктив, сповнена гордості за свою шкільну форму, ось приваблива дівчина тримає розгорнутий студентський квиток, ось... Кадрики змінюють один одний — повний сімейний альбом з любов'ю розвішаних знімків.

Все було, як у людей — робота, чоловік і квартира, невеличка, проте затишна, в якій жили вони душа в душу. Не дав Господь дітей, зате подружньому щастю заздрили всі.

Збігав час: дні складались у тижні, місяці — в роки. Невблаганна доля відібрала спочатку батьків, потім — чоловіка. Важкою скелею навалилась самотність, скаженим вепром рвали душу спогади, тож замкнулась, оточивши себе лише відлунням рідних облич.

Але минав час, і вона ожила вірою у свою потрібність. О, як відразу і гаряче полюбили її діти! Зграйкою галасливих пташенят юрбились вони навколо, зачаровані веселими казками, що складала сама, коли з'являлась у дворі посидіти на лавочці. Дорослі не сприймали —надто свіжим був спомин про щастя, надто лагідно усміхалася вона.

А їй так хотілося тепла, зовсім небагато людського тепла.

Згодом прийшли хвороби і — голод. За якихось кілька місяців дістала інвалідність. Сили полишали її, мозок плутав теперішнє і минуле, а мізерної пенсії ледь-ледь вистачало на квартплату та хліб. Намагалась економити, але... Продавати не могла через недугу, а стати з простягнутою рукою — не дозволила б собі навіть у думках.

... Того дня прийшла вона на пошту, бо чомусь затримали пенсію, забрала її, хотіла до магазину зайти, та погано себе відчула, то й сіла на тролейбус — зупинку проїхати легше, ніж вгору пішки.

Додому дісталася насилу — втома чавунною плитою здавила тіло, виснажено посміхнулася, відкриваючи сумку, а там — ні грошей, ні гаманця. Незчулась, як полетіла назад — може, забула, може, хто знайшов?

Розпач марних пошуків блискавкою ударив у голову —вкрали. В уяві виринуло напівголодне животіння останніх років, в серці постали образа і відчай. Дорога додому підказала рішення.

Зачинивши на ключ двері, почала готуватись. Одягла передусім чисту білизну, витягнула міцну мотузку. Потім розіклала на підлозі божевільним пасьянсом свої похвальні листи і медаль за школу, диплом із відзнакою, цілу купу різних грамот з роботи, кілька нагород і, насамкінець, дві книжки з ощадної каси. Посиділа відпочиваючи, згадуючи минуле.

За вікном сідало сонце. Заквапилась, злякавшись темряви, вибрала міцний стілець, зав'язала зашморг, стала і, глибоко вдихнувши востаннє, рішуче штовхнула опору...

Через кілька тижнів дбайливі сусіди зробили дустовий кордон перед її порогом для чудних створінь, дуже схожих на трупних хробаків. А ще через місяць випадковий бомж, що зайшов погрітися до під'їзду, відчув добре знайомий специфічний запах і подзвонив в міліцію...

Сусідський хлопчина, який ще довго пам'ятатиме її казки, незважаючи на протести батьків, зазирнув у квартиру, а потім відшукав міську трупарню, де з цікавістю, змішаною з жахом, довго вдивлявся крізь шпарину у матовому склі в чорний слід на її шиї, щоб згодом розповісти про це людям...

Чернівці.

Така дорога безплатна медицина

З почутого

ЗУСТРІЛИСЯ дві жінки, які довго не бачилися, а в такому випадку, як ви самі розумієте, поговорити є про що. Ось що одна з них розповіла, а свідком їхньої розмови зовсім випадково стала і я.

... Уночі мені зробилося погано — всередині все боліло і пекло, дихати ставало все важче, нагадували про себе камінці в жовчному міхурі. Вкотре картала себе за те, що тягну з операцією. Подумки прощалася з життям, а «швидка» все не їхала. Нарешті довгожданий дзвінок у двері — люди в білих халатах, як небесні ангели, стали переді мною і за кілька хвилин машина з «мигалкою» уже мчала мене до лікарні.

Операцію треба було робити негайно. Так вважали лікарі з «швидкої», але в лікарні, куди мене привезли, мали свою думку про це. Спочатку дали якісь ліки, болі трохи вщухли і про мене «забули». Я намагалася заговорити з лікарем за операцію, але йому все було ніколи. Хтось із медперсоналу сказав мені, що треба готуватися до операції, але для цього необхідно принести з собою: чотири простирадла, чотири нові халати, чотири пелюшки, п'ятдесят метрів марлі, двадцять упаковок стерильних бинтів, шприци, крапельниці, медпрепарати — словом, усе те, чим хворого ще донедавна забезпечували в кожній лікарні.

Наступного дня чоловік приніс усе необхідне, а крім цього поклав у кишеню лікаревого халата п'ятдесят доларів. Лікар сказав, щоб я готувалася до операції. Кілька днів я не їла, вибилася з сил, а операцію все відкладали. Не могла зрозуміти, в чому річ, аж доки мені не підказали, що вартість операції не п'ятдесят, а сто п'ятдесят доларів — отже, треба доплатити ще сто доларів. На другий день чоловік виправив свою помилку і додав до кишені лікаря ще сто доларів.

І ось настав довгожданий день. Мені здавалося, що всі операції починають робити вранішньої пори, а за мною прийшли аж о пів на шосту вечора. Перед цим медперсонал добре пообідав. Може, в когось був день народження, може, хворі виписувалися і пригостили лікарів коньяком — не знаю. А може, у них звичай такий — для хоробрості перед операцією «приймати»? Я не мала права обурюватися, була згодна на все, аби тільки швидше позбутися того дикого болю, який мене мучив.

Ти, либонь, думаєш, що всі одягнулися в ті халати, що чоловік приніс, а ліжко застелили моїми новими простирадлами і сповили, як дитину, в марлю? Помиляєшся. Були вони в старих, не першої свіжості, халатах, ліжко застелене не моєю білизною, а на собі після операції я виявила вузеньку стрічку бинта, що заліпив шов.

Скільки тривала операція — не знаю, але за цей час я померла. Я бачила згори своє розпростерте тіло, яке безпорадно лежало на операційному столі і йому було дуже важко. Болю я не відчувала, тільки було прикро, що не попрощалася зі своїми рідними, з чоловіком, з дітьми і друзями. І я весь час хотіла повернутися, хоч мені там було дуже добре — я літала високо-високо, на великих м'яких подушках. Біля мого нерухомого тіла метушилися люди в білому, носили кисневі подушки, але мені було до цього всього байдуже. Раптом я відчула якийсь поштовх і ніби опустилася з однієї хмаринки на іншу, а потім ще нижче, ще, і побачила перед собою дві свічки. Намагаючись дотягнутися до них, простягла руки, вдихнула повітря, розплющила очі... і побачила перед собою лікаря та медсестру, яких міцно примала за руки.

— Ну, слава Богу, — почула голос.

Дійшла до тями в реанімаційній палаті. «Слава Богу, — подумала і я, — жива». А здавалося, що вже не повернуся сюди.

Але чомусь ніхто, крім мене, не радів моєму поверненню до життя, ніхто з медперсоналу не поспішав до мене, пропонуючи свої послуги. Я вже не дивувалася, бо добре знала «правила поведінки» в цій лікарні, а чоловік завбачливо приніс мені «дрібних» грошей — без них не піднесуть судно і не зроблять укол. За все треба платити, і тільки тоді підійде санітарка чи медсестра, коли впевнена, що їй у кишеню покладуть щось.

Скінчилося це тим, що коли мене виписали додому, в районній поліклініці в хірургічному кабінеті мені почистили шов, що вже почав гноїтися, а далі робили перев'язки, не вимагаючи за це ніякої платні. І ледве я вмовила взяти до чаю коробку цукерок...

Я вслухалася в розмову і думала, що її могло б не бути, якби наша «безплатна» медицина офіційно оплачувалася в каси, а не в лікарські кишені. Сутужно нині з медикаментами, з кваліфікованими фахівцями, всі це розуміють, але здоров'я дорожче, і хто має змогу, той шукає доброго лікаря за гарні гроші. А що робити, коли грошей немає, а наша «безплатна» медицина така дорога?

Може, й справді зробити її однаково платною для всіх?

Записала
Марія ДАВИДЕНКО.

З пошти

Дивне перевиробництво

Скільки промов, заяв, обіцянок почули ми про необхідність виведення агропромислового комплексу з кризи! Але навіщо виводити, коли вже сьогодні маємо перевиробництво сільгосппродуктів?

Ось живий приклад: у 1995 році я не зміг продати три центнери картоплі і двадцять кілограмів часнику. Картоплю до осені варив курям, а часник викинув на смітник.

Далі. Виростив тридцять кролів, умовив директора заготконтори забрати їх за символічну ціну. Більшу частину одержаних грошей віддав за ветеринарну довідку. Тричі їздив за боргом, тож транспортні витрати перевищили одержану суму. Оце комерція!

На власні очі бачив, як мій сусіда спалював кролячі шкірки з цієї самої причини. Наче всі ми ходимо в шубах.

Цього року маю на продаж картоплю, цибулю, сухофрукти. Але їх ніхто не купує.

Через це кролів зліквідував, часнику посадив тільки для себе. І картоплі, мабуть, посаджу лише для власних потреб. Виношую думку: на вільній від посівів площі городу чи не влаштувати фонтан, а навколо нього танцмайданчик — для власного культурного відпочинку? Бо — перевиробництво.

Але якесь воно дивне, це перевиробництво. Бо в цей самий час учні в школах непритомніють від недоїдання, дитячі садки вимагають від батьків приносити з дому продукти для дітей. Те саме і в лікарнях. Отже, продукти потрібні!

Як тут не пригадати минулі часи? Тоді по селах працювали заготівельники, будь-яка бабуся могла продати врожай зі свого саду-городу, не відходячи від власної призьби.

Що з нами відбувається тепер? А ось що: ми дожилися до повного безладдя та безвладдя. Наобирали депутатів-балакунів різних рівнів, а розпоряджатися і питати за виконане нікому. Так і живемо.

З повагою

Іван ПОЛТАВЕЦЬ.

Лецьки
Київської області.

Віталій ЖЕЖЕРА, «Голос України»

«Отак!» — сказав Третяк

***У** МЕНЕ таке враження, що якби навіть Господь Бог завітав у Білу Церкву, до офісу Третяка й спитав: «Миколо, чим ти живеш і про що думаєш на цім світі?» — Микола Володимирович відповів би: «Про рентабельність думаю денно і нощно, Господи, про рентабельність!» Можливо, Вседержитель поморщився б од такої термінології, але куди подінешся — говорити варто якраз із Третяком чи отакими, як він, бо саме з ними і навколо них відбувається щось, для нинішніх часів вельми важливе й показове. Третяку 41 рік, він гендиректор українсько-німецького СП «Агрос» — впровадження в сільське господарство України сучасної техніки та технології. Втім, нас буде цікавити передусім технологія мислення і поведінки таких, як Третяк.*

Ескіз номер один

Про Третяка є напівлегенда: він був заворгом Білоцерківського райкому КПРС, а коли партія розпалася, сам (!) заново створив районну парторганізацію і його навіть обрали секретарем. Все, звісно, було прозаїчніше, але мораль легенди прикметна: от вам природжений лідер, відповідальний і порядний, у якого замість ідеології — совість, у «тій» системі став би вже великим чоловіком. Та він і без того має вагу — «Агрос» за п'ять літ роботи заснував по Україні п'ять філій, на черзі шоста, всього з фірмою співробітничають 350 господарств у чотирнадцяти областях. «Агрос» відрізняється від подібних фірм тим, що не просто продає німецьку техніку та насіння, а, разом зі «своїми» колгоспами, підвищує врожайність (іноді вдвоє-втроє), вирощує продукт і навіть бере на себе його реалізацію. «Ми не займаємося чистою комерцією, вся наша комерція пов'язана з виробництвом». Іншими словами: якщо фірма продає колгоспові імпортного комбайна, то вона разом з колгоспом і заробляє на цей комбайн. Результати не затримуються. Ось асоціація сільгоспвиробників «Маки» (Білоцерківщина) зуміла розрахуватися з «Агросом» не за п'ять років, а за два, там з'явилися кошти на клуб, церкву, газифікацію й тому подібну розкіш. Це не чудо, просто «Агрос» доводить: успішне інвестування сільського господарства не є неможливим.

Ескіз номер два

Третяк, до речі, ще числиться в Компартії, але якби партія мала час розібратися з його ідеологією, Третяка вигнали б, незважаючи на всю його порядність. Бо він — не революціонер, у нього зовсім інший дар — дар розумної, притому власної, не вичитаної, оцінки реальних речей і людей. Він, приміром, каже: «Усі люди — хороші». — «Як?! Це говорите ви, маючи справу з розваленим сільським господарством і з живими винуватцями того розвалу?!» — «Так, — каже він, - але хто має право їх звинувачувати? Президент? Парламент? Хай спершу створять умови, за яких ці люди могли б бути господарями. Адже нині голови колгоспів такі ж безправні в господарюванні, як і при соціалізмі. Парадокс: ми допомогли одному колгоспові вдвоє підняти врожай, але розрахуватися з нами він не зміг, бо — планово-збиткове господарство! Тим часом добробут будь-якого голови не пов'язаний з добробутом колгоспу, колгосп може збанкрутувати, а голова — ні. Це абсурд, треба міняти систему господарської відповідальності». — «Але для цього доведеться зробити землю товаром!» — «Я не бачу в цьому нічого страшного».

От де опортунізм угніздився!

Ескіз номер три

Описати Третяка з першої спроби проблематично. Розшифрувавши диктофонний запис двогодинної розмови, бачиш, що це нічогісінько не дає, таке міг би сказати і хтось інший, але він — не хтось інший, в ньому відчутна магія особистості сильної і надійної, проте ця магія десь між рядками запротокольованого тексту. Біографія теж без екзотики. Народився в сім'ї колгоспників на Білоцерківщині, у Матюшах, там же був інженером після сільгоспакадемії, там же й одружився. Ще — два роки офіцером на БАМі, будівельне КБ, райком, АТП і оця фірма. Як з оцієї канви вивести формулу поведінки? Чому він ніколи не шукав собі роботу — завжди знаходили його й запрошували? Звідки він — саме такий, як є? Ці запитання не позбавлені сенсу — якщо ми хочемо щось знати про людей, здатних вирішувати проблеми нашого часу. Сам він вважає, що головне правило узяв від батька, геніального сільського технаря: «Сказав — зроби». Ще одне — ні в армії, ні в райкомі він не вважав свій час втраченим, будь-де здобував корисний для себе досвід. «Зрештою, — каже він, — усі ми виховувалися однаково, на одних ідеалах». — «Але ж вийшли різні люди!» — «Не різні — просто вони потрапили потім у різні обставини, кращі чи гірші для них. Мені завжди щастило на добру компанію й хороших вчителів, от і все».

Воно то так, але доброю компанією й хорошими вчителями ще треба вміти й хотіти скористатися.

Ескіз номер чотири

У нього небезпечно запитувати про мету життя — обов'язково нарвешся на відповідь: «Рентабельність!» Втім, якщо придивитися, то «рентабельність» для Третяка — не лише економічний, а й етичний термін. Це у нього щось на зразок виправдання зусиль і таланту. Він каже: «Гріх — не використати можливості, які ми маємо. Або використовувати їх не так, як слід. Тому я хочу, щоб мої діти мали хорошу освіту, яка б тримала їх на світі не лише в матеріальному, а й у моральному плані».

Бізнесменом Третяк себе не вважає, оскільки фірма не його власна, генеральним директором тут він працює за угодою. «І взагалі, я не роблю гроші, я їх просто заробляю». Як він узагалі ставиться до збагачення? «Мільйонером стає як правило дурень, і то — один з тисячі, але стає дуже швидко, за рік-два. Чому? Бо тільки дурень здатен на безвідповідальний ризик. Розумний спершу візьметься за розрахунки...»

Повертаємось до теми «добрих людей» — чи справді він вважає всіх саме такими. Кажеш йому: «Але ж добрих людей — з'їдають!» — «Я так не думаю. Поперше, більшість людей здатна платити добром за добро. А по-друге, добра людина — це обов'язково розумна людина, спробуй її з'їсти. Крім того, давайте не плутати добру людину з тютею, котра дозволяє і собі й іншим робити все, що заманеться...»

Його, судячи з усього, часто хвалили. «Так, — каже він, — спершу червонів, потім звик, можливо, це мене трохи зіпсувало. Хвалити людей небезпечно». — «І ви не хвалите своїх підлеглих?» — «Мені їх — можна. Гірше, коли хвалять вони мене. Краще казати правду». — «Ви завжди так думали — і в армії, і в райкомі?» — «Так. Якщо не можеш сказати правду — промовч, навіть якщо це тост — не роби компліментів, просто побажай здоров'я... Моє правило: всі люди рівні, з ким би ти не мав справу, не думай, що хтось вищий чи нижчий за тебе, розумніший чи дурніший...»

Читачеві все це може здатися неважливим, але мені кортіло знайти якусь серцевину його характеру. Здається — знайшов: Третяк в усьому покладається на себе, на власну думку. Я попросив його пригадати улюблений афоризм, девіз чи хоча б якусь приказку. «Нема, — відповів він, подумавши, — навіть хороший анекдот я намагаюсь одразу забути, щоб не повторюватись...» Він не категоричний, його «отак!» у кінці фрази звучить без особливого наголосу. З тої самої причини він любить не нав'язливий телевізор, а книжки — вони не заважають йому думати. До речі, він не такий повільний у рішеннях, як то може здатися: свого часу одружився через два місяці після знайомства. Знову ж таки — риса упевнених людей.

... У школі, окрім математики, він любив історію й навіть хотів вступати на істфак. Мені трохи шкода, що Третяк цього не зробив — некон'юнктурних істориків у нас ще менше, аніж тверезомислячих генеральних директорів.

Біла Церква — Київ.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Тетяна НАЗАРОВА: Якщо фальшивиш у житті, то на сцені тобі вже ніхто не повірить...

***Н**АРОДНУ артистку України Тетяну Назарову театрали знають за головними ролями у виставах театру імені Лесі Українки «Запрошення до замку», «Школа скандалу», «Тойбеле і її демон», а також «Коли кінь непритомніє», яку вона зіграла у театрі «Сузір'я». Преса на всі її роботи суцільно позитивна, що створює їй імідж цілком щасливої людини, яка має безпроблемне життя.*

—Таню, у вас справді жодних проблем і клопотів?..

—Думаю, безхмарного життя не має ніхто. Доля досі була прихильною до мене: без особливих зусиль вступила до театрального інституту, по закінченні одержала запрошення до такого чудового театру, маю цікаві ролі. Але ж за мене це ніхто не робив, не приніс на блюдечку з голубою облямівкою. А якщо врахувати, що я — людина, яка постійно сумнівається, може, навіть занадто, то уявіть, скільки доводиться працювати...

—Але є що пожинати: кажуть, що режисер «на вас» робить вистави. Зокрема, «Школу скандалу»...

—На мене?.. Я так не можу сказати. Михайло Юрійович Резникович давно хотів поставити цю виставу. Це була виношена і жадана ідея. Інша справа, він вважав, що я можу зграти цю роль, хоч сама в це мало вірила. П'єсу «Школа скандалу» не ставили вже 50 років і останніми в ній грали великі Яншин і Андровська. Спробуй їх переграти... Щаслива, що в нашому театрі з'явилася така п'єса і я у ній маю роль. Але не думаю, що виставу робили спеціально для мене. Ні.

—Якщо навіть це не так, то, мабуть, вам удалося досягти саме такого ефекту. Бо під час вистави складається враження, ніби іншого життя, крім того, яким ви живете на сцені, у вас немає...

—Актор, виходячи на сцену, мусить залишити за порогом своє життя і особисті проблеми. Інакше нічого у нього не вийде...

—Вам не доводиться інколи грати і в житті? Якщо так, то коли?

—Весь світ — театр, а люди в ньому — актори, як відомо. Усі ми трішечки не те що граємо, але... Проте намагаюсь залишатися сама собою. На сцені, щоб тобі повірили, маєш бути щирим. А щоб бути щирим на сцені, треба себе зберегти. Якщо починаєш фальшивити у житті, то на сцені тобі вже ніхто не повірить.

—Таню, у вас є можливість бути просто красивою дружиною, не працювати, не нервувати, без чого вашу професію неможливо уявити?

—Можливість є. Але яким би нудним було таке життя! А мені подобається нескінченна біганина й метушня. Не уявляю, як би без цього обходилася. На мене навалюється дедалі більше роботи. Мені це подобається!

—Ви можете самі себе утримувати матеріально?

—Так. І непогано. Звичайно, моя зарплата в театрі невисока і її часом затримують. Але я багато працюю: концерти, конкурси, гастролі. За один проведений концерт одержую, буває, більше, ніж за місяць у театрі.

—Це для заробітку?

—І для заробітку, і для задоволення.

—Ваша робота у 26-серійному телевізійному фільмі «Роксолана» — теж для того і для того?

— Мабуть, є ще й третє: це було надзвичайно цікаво. Коли режисер Ніберидзе запропонував мені роль матері султана, свекрухи головної героїні, то я довго не погоджувалася її грати. Не була певна, що справлюся з роллю, бо моя героїня старша від мене за віком. Але зрештою особистість цієї жінки, яка протягом усього життя боролася з улюбленою дружиною свого сина, захопила мене. І я спробувала повернути роль іншою гранню: зрозуміти і внутрішньо виправдати її. Бо вона була не лише злою свекрухою. У її вчинках є своя внутрішня правда. Сподіваюся, що це мені вдалося.

Незабаром фільм вийде на екран, і щось виправити в ньому вже не можна. І це жахливо.

—Ви перебільшуєте?

—Може, але однак це жахливо.

—Після виходу фільму почуватиметеся ще впевненіше?

—Мабуть, що так.

—Таню, а що вам хочеться здійснити? Ну, таке, без чого просто не обійтися?

—Хочу багато зіграти. А конкретно — хорошу, справжню драматургію, яка б змушувала дотягуватися до неї. І так — до кінця своїх днів.

А ще мрію про дім. За містом. Щоб уранці проснутися — і босоніж по росі, щоб у дворі бігала кішка, а на ганку цвірінькали горобці.

Власний дім — це зовсім інше світосприйняття. Людина повинна жити не на 14 поверсі, не між небом і землею, а на землі.

Розмову вела Валентина ПОЛІЩУК.

Інформація про одинадцятий випуск акцій

Всеукраїнського акціонерного банку (ВА банку)

І. Характеристика емітента

1.1. Всеукраїнський акціонерний банк (ВА банк) як акціонерне товариство відкритого типу зареєстровано Національним банком України 2 липня 1992 року, реєстраційний № 120.

1.2. Місце розташування банку: 254119, м. Київ, вул. Зоологічна, 5.

1.3. Метою діяльності банку є одержання прибутку шляхом фінансового об'єднання зусиль підприємницьких структур у справі розвитку ринкових відносин, підтримки підприємств, що грунтуються на недержавних формах власності, поширення приватного бізнесу, а також міжнародна банківська діяльність.

1.4. Предметом діяльності банку є кредитування суб'єктів господарської діяльності, залучення коштів підприємств, організацій і населення, касове та розрахункове обслуговування, виконання валютних та інших банківських операцій, передбачених чинним законодавством.

1.5. Баланси та фінансові звіти за два останні роки було перевірено незалежними міжнародними аудиторами фірми «Артур Андерсен». За результатами перевірки надано підтвердження, що фінансова звітність достовірно й повно подає фінансову інформацію згідно з нормативними вимогами до організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

1.6. Сплачений сповна статутний фонд банку на момент оголошення емісії становить 6 323 926 гривень.

1.7. Найвищим органом управління банку є загальні збори акціонерів. Рада банку здійснює контроль за діяльністю правління банку. Правління є виконавчим органом, який здійснює керівництво поточною діяльністю.

Голова правління — Волинько Тамара Костянтинівна. Має вищу економічну освіту. Загальний стаж роботи — 30 років, із них 23 роки в банківській системі. Головний бухгалтер — Панова Катерина Миколаївна. Має вищу освіту за фахом «бухгалтерський облік». Стаж роботи в банківській системі — 18 років.

1.8. Чисельність працівників банку на 1.10.1996 р. становила 465 осіб.

II. Опис ділової активності

2.1. Основа політики банку — надійність і прибутковість, розширення спектра надання банківських послуг для юридичних і фізичних осіб.

2.2. Національним банком України 12 вересня 1996 року видано ліцензію № 35 на право здійснення 29 видів банківських операцій, в тому числі проведення операцій з валютними цінностями на внутрішньому і зовнішньому ринках.

2.3. ВА банк має дозвіл Міністерства фінансів України на здійснення діяльності з випуску та обігу цінних паперів (дозвіл № 88 від 12 березня 1993 р.).

2.4. Банку видано дозвіл Міністерства фінансів України на здійснення діяльності як депозитарію інвестиційного фонду чи інвестиційної компанії (дозвіл № 16 від 10 червня 1994 р.).

2.5. ВА банку видано ліцензію Фонду державного майна України на здійснення посередницької діяльності з приватизаційними паперами (ліцензія № 14 від 20 серпня 1996 р.).

2.6. Банк отримав дозвіл на ведення реєстру власників іменних цінних паперів (№ 77-р від 20 вересня 1996 р.).

2.7. ВА банк є членом Асоціації комерційних банків України, Київського банківського союзу, акціонером Української фондової біржі, членом Української міжбанківської валютної біржі, членом Міжнародного трейдклубу.

2.8. ВА банк отримав високу оцінку за свою роботу і почесний приз міжнародної організації «Euromarket Award-1995» за поданням Європейського центру досліджень ринку (EMRC).

2.9. Банк отримав доступ до кредитних ліній Європейського банку реконструкції та розвитку для малих та середніх приватних підприємств.

2.10. На час прийняття рішення про емісію економічних санкцій органи державного управління, суд і державний арбітраж на банк не накладали.

III. Дані про емісію цінних паперів

3.1. Одним з основних завдань ВА банку в 1997 р. є доведення рівня статутного фонду до 5 млн. ЕКЮ. Рішення про черговий (одинадцятий) випуск акцій ВА банку прийнято загальними зборами акціонерів (протокол № 16 від 28 червня 1996 р.) і доповнено на засіданні ради банку (протокол № 35 від 1 жовтня 1996 р.).

3.2. Одержані від випуску акцій фінансові ресурси буде використано на розширення спектра банківських послуг і збільшення статутного фонду.

3.3. Загальний обсяг одинадцятої емісії акцій становить 3 100 000 (три мільйони сто тисяч) гривень і поділений на:

1 000 000 простих іменних акцій номінальною вартістю 1 гривня кожна на загальну суму 1 000 000 гривень;

2 100 000 простих акцій на пред'явника номінальною вартістю 1 гривня кожна на загальну суму 2 100 000 гривень.

3.4. Статутний фонд після завершення продажу акцій становитиме 9 423 926 гривень.

Першочергове право передплати акцій одинадцятої емісії належить акціонерам, співробітникам банку, постійним клієнтам банку.

Для акціонерів і потенційних акціонерів, які купують вагомі пакети акцій, передбачено систему знижок згідно з правилами передплати акцій, що затверджуються радою банку.

3.5. Початок емісії — 24 грудня 1996 року.

Закінчення емісії — 24 червня 1997 року.

Після закінчення вказаного строку передплата припиняється. Якщо до того часу не вдалося покрити 60 відсотків акцій, емісія вважається не здійсненою. Особам, які передплатили акції, повертаються внесені ними суми не пізніше як через 30 днів. Передплата акцій одинадцятого випуску в разі досягнення оголошеної суми емісії за рішенням ради банку може бути закінчена достроково.

3.6. Якщо протягом встановленого терміну передплати її фактичний обсяг перевищить заплановану суму емісії, реєстрації підлягає фактичний обсяг передплати.

3.7. Акціонери ВА банку мають право:

на частину прибутку у вигляді дивідендів, що їх нараховують відповідно до положення про акції ВА банку;

самостійно продавати, передавати, а також заповідати акції.

Особа, на користь якої відчужено прості іменні акції, набуває права власності з моменту внесення відповідних змін до реєстру власників іменних акцій ВА банку. У разі відчуження простих акцій на пред'явника права власності новий акціонер набуває з часу передання йому сертифіката акцій.

3.8. Кожна акція ВА банку дає право одного голосу на загальних зборах акціонерів.

3.9. Оплата вартості акцій в національній валюті здійснюється шляхом укладання договору про передплату на придбання акцій.

3.10. Перед укладанням договору про передплату акцій юридичні і фізичні особи надають банку документи, передбачені чинним законодавством.

3.11. Мінімальна кількість простих іменних акцій, передплачуваних одним акціонером:

для фізичних осіб — 10 штук;

для юридичних осіб — 500 штук.

Передплата простих акцій на пред'явника здійснюється пакетами, кратними 1000 штук для юридичних осіб.

3.12. Акції реалізують за ціною, яка формуватиметься на підставі попиту і пропозиції.

3.13. На загальну суму придбаних іменних акцій банк видає акціонерові сертифікат акцій після занесення Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку даної емісії акцій до загального реєстру випуску цінних паперів.

3.14. Нарахування дивідендів здійснюється згідно з положенням про акції ВА банку. Їх виплату можуть провадити одним із таких шляхів:

зарахуванням на розрахунковий рахунок акціонера;

зарахуванням на вклад у ВА банку;

через установи банків України;

через відділення зв'язку України;

через розповсюджувачів акцій ВА банку.

Оплата послуг установ банків, відділень зв'язку і компаній здійснюється за рахунок акціонера за відповідними чинними тарифами на день отримання дивідендів.

IV. Дані про попередні емісії

4.1. Раніше випущені в обіг акції банку — прості іменні, розміщено їх серед 1260 акціонерів, із яких 37 юридичних та 1223 фізичних осіб.

4.2. Попередні десять емісій банк проводив протягом 1992—1996 рр. шляхом випуску простих іменних акцій номінальною вартістю 1 гривня кожна в кількості 6 323 926 акцій загальною номінальною вартістю 6 323 926 гривень.

4.3. Першу емісію проведено шляхом випуску 414 простих акцій на пред'явника номінальною вартістю 100 000 крб. кожна, всього на суму 41,4 млн. крб.

4.4. Другу емісію проведено шляхом випуску 138 простих акцій на пред'явника, всього на суму 13,8 млн. крб. Статутний фонд було збільшено до 55,2 млн. крб.

4.5. Третю емісію проведено шляхом випуску 256 простих акцій на пред'явника, всього на суму 25,6 млн. крб. Статутний фонд збільшено до 80,8 млн. крб.

4.6. Четверту емісію проведено шляхом випуску 2 950 простих акцій на пред'явника, всього на суму 295 млн. крб. Статутний фонд збільшено до 375,8 млн. крб.

4.7. П'яту емісію проведено шляхом випуску 6 905 простих акцій на пред'явника, всього на суму 690,5 млн. крб. Статутний фонд збільшено до 1 066,3 млн. крб.

4.8. Шосту емісію проведено шляхом випуску 70 409 простих акцій на пред'явника, всього на суму 7 040,9 млн. крб.

На виконання вимоги Національного банку України акції банку на пред'явника цієї емісії і всіх попередніх замінено на прості іменні акції (рішення загальних зборів акціонерів банку від 19.11.1993 р., протокол № 7). Статутний фонд було збільшено до 8 107,2 млн. крб.

4.9. Сьому емісію проведено шляхом випуску 141 880 простих іменних акцій, всього на суму 14 188 млн. крб. Статутний фонд збільшено до 22 295,2 млн. крб.

4.10. Восьму емісію проведено шляхом випуску 349 449 простих іменних акцій, всього на суму 34 944,9 млн. крб. Статутний фонд збільшено до 57 240,1 млн. крб.

4.11. Дев'яту емісію проведено шляхом випуску 1 218 180 простих іменних акцій, всього на суму 121818 млн. крб. Статутний фонд збільшено до 179 058,1 млн. крб.

4.12. Десяту емісію проведено шляхом випуску 4 533 345 простих іменних акцій, всього на суму 453 334,5 млн. крб. Статутний фонд збільшено до 632 392,6 млн. крб.

4.13. Із випущених в обіг 6 323 926 акцій у власності керівних працівників банку перебуває 5 414 акцій, або 0,085% від загального обсягу.

4.14. Передплата акцій одинадцятої емісії здійснюватиметься:

у головній конторі банку за адресою: 254119, м. Київ, вул. Зоологічна, 5. Тел. для довідок: 219-31-69;

у філіях ВА банку:

м. Київ, вул. Павлівська, 4-8, тел. 219-19-31;

м. Київ, вул. Вереснева, 26/28, тел. 556-99-70;

м. Дніпропетровськ, вул. Дзержинського, 6, тел. 70-02-59;

м. Львів, вул. Драгоманова, 18, тел. 27-14-77;

м. Миколаїв, пр. Леніна, 21, тел. 36-40-19;

м. Івано-Франківськ, вул. С. Бандери, 1, тел. 2-57-12;

м. Збараж Тернопільської обл., вул. Грушевського, 153, тел. 2-62-47.

V. Чинники ризику

5.1. Недосконалість законодавства з оподаткування результатів економічної діяльності.

5.2. Непрогнозованість і нестабільність економічної ситуації в Україні.

5.3. Встановлення жорсткіших економічних нормативів.

5.4. Інші форс-мажорні обставини.

Бухгалтерський баланс банку

за станом на одиниця виміру:	01.01.94 р. млн. крб.	01.01.95 р. млн. крб.	01.01.96 р. млн. крб.	01.10.96 р. гривні
Актив				
1. Каса і коррахунок у НБУ	11220	115657	1557474	5812063
2. Коррахунки в інших банках	258	111993	807600	13187141
3. Кредити надані	19604	285357	370414	1662722
4. Міжбанк. кредит	50	335740	44280	7442800
5. Цінні папери, паї, акції придбані	60	640	31212	21965403
6. Осн. засоби та капвкладення банку	7392	41917	447228	6452137
7. Дебітори	2393	17278	925675	31323538
8. Міжфіліальні обіги	—	65775	1828768	10417781
9. Інші активи	6998	214339	1463917	8427996
10. Збитки	20	—	—	—
Баланс	47995	1188696	7476568	106691581
Пасив				
1. Статутний фонд	8107	33030	179058	6323926
2. Резервний фонд	243	5181	44787	691567
3. Інші фонди банку	1960	41731	657202	11518293
4. Коррахунки інших банків	—	9449	190106	13593325
5. Кошти на рахунках клієнтів	8817	275221	793103	6650455
6. Депозити юр. осіб у нац. валюті	15578	144644	384255	2454172
7. Вклади громадян у нац. валюті	4060	112439	231093	8208280
8. Депозити в іноз. валюті	—	—	191057	1600289
9. Міжбанк. кредит	4700	368830	458961	9931352
10. Кредитори	523	6060	974767	27738906
11. Міжфіліальні обіги	—	65775	1828768	10417781
12. Інші пасиви	—	5567	422811	2667478
13. Прибуток	4007	120769	1120600	4895757
Баланс	47995	1188696	7476568	106691581

Інформація про п'яту емісію акцій

акціонерно-комерційного банку «Золоті ворота», м. Харків

I. Характеристика емітента

Акціонерний комерційний банк «Золоті ворота» зареєстровано 18 серпня 1993 року Національним банком України (реєстраційний № 193) як акціонерне товариство відкритого типу (скорочено АКБ «Золоті ворота»). Другу редакцію Статуту зареєстровано Національним банком України 2 серпня 1996 року. Зміни до Статуту АКБ «Золоті ворота» зареєстровано 11 листопада 1996 року.

Місцезнаходження банку: 310166, Харків, пр. Леніна, 36. Відповідно до Статуту банк здійснює:

— залучення та розміщення грошових вкладів та кредитів;

— здійснення розрахунків за дорученням клієнтів, банків-кореспондентів та їх касове обслуговування;

— ведення рахунків клієнтів і банків-кореспондентів;

— фінансування капітальних вкладень за дорученням власників або розпорядників інвестованих коштів;

— випуск платіжних документів і цінних паперів (чеків, акредитивів, акцій, облігацій, векселів тощо);

— купівлю, продаж і зберігання платіжних документів, цінних паперів, а також операції з ними;

— видачу поручительств, гарантій та інших зобов'язань за третіх осіб, що передбачають їх виконання у грошовій формі;

— придбання права вимоги з поставки товарів і надання послуг, прийняття ризику виконання таких вимог та інкасацію цих вимог (факторинг);

— придбання власним коштом засобів виробництва для передачі їх в оренду (лізинг);

— довірчі операції (залучення та розміщення коштів, управління цінними паперами та інші) за дорученням клієнтів;

— надання консультаційних послуг;

— проведення операцій з касового виконання державного бюджету за дорученням Національного банку України;

— на підставі ліцензії Національного банку України здійснення операцій з іноземною валютою та монетарними металами;

— здійснення інших банківських операцій з дозволу Національного банку України.

У своїй діяльності банк діє на підставі законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про господарські товариства», «Про цінні папери і фондову біржу», інших законодавчих актів України, нормативних актів Національного банку України і Статуту банку.

Банк має дозвіл № 66 Міністерства фінансів України на проведення діяльності як депозитарія інвестиційного фонду або інвестиційної компанії і ліцензію № 112 Національного банку України на право здійснення операцій з валютними цінностями.

Банк дотримується встановлених Національним банком економічних нормативів. Банк не має простроченої заборгованості перед кредиторами та бюджетом.

Бухгалтерський баланс і розрахунки фінансових результатів за 1993, 1994, 1995 роки засвідчені аудиторською фірмою «Ставр» (сертифікат серії Б № 23 виданий за рішенням Аудиторської палати України 28.04.94 р., ліцензія № 127 від 14.04.94 р.).

Раніше випущені в обіг акції 1-ї, 2-ї, 3-ї та 4-ї емісій у розмірі 2 150 000 (два мільйони сто п'ятдесят тисяч) грн. розміщено та сплачено акціонерами повністю. З них прості іменні акції першої емісії номінальною вартістю 1 гривня в кількості 5 000 (п'ять тисяч) штук на суму 5 000 (п'ять тисяч) гривень;

45 829 (сорок п'ять тисяч вісімсот двадцять дев'ять) штук простих іменних акцій другої емісії на суму 45 829 (сорок п'ять тисяч вісімсот двадцять дев'ять) гривень;

949 171 (дев'ятсот сорок дев'ять тисяч сто сімдесят одна) іменна акція третьої емісії на суму 949 171 (дев'ятсот сорок дев'ять тисяч сто сімдесят одна) гривня, з них 100 000 (сто тисяч) привілейованих акцій на суму 100 000 (сто тисяч) гривень;

1 150 000 (один мільйон сто п'ятдесят тисяч) іменних акцій четвертої емісії на суму 1 150 000 (один мільйон сто п'ятдесят тисяч) гривень, з них 115 000 (сто п'ятнадцять тисяч) привілейованих акцій на суму 115 000 (сто п'ятнадцять тисяч) гривень.

Чисельність службовців банку за станом на 01.10.96 р. становила 38 осіб. Вищим органом управління банку є Загальні збори акціонерів. Голова ради банку —Кузнецов Яків Михайлович. Голова правління —Мещанінова Сільва Габріелівна, освіта вища економічна, стаж роботи — 27 років. Головний бухгалтер — Бестік Ніна Миколаївна, освіта середня спеціальна, стаж роботи — 35 років.

II. Дані про порядок емісії цінних паперів

Рішення про збільшення статутного фонду банку прийняте на загальних зборах акціонерів АКБ «Золоті ворота» (протокол № 4 від 5 жовтня 1996 року).

Метою збільшення статутного фонду банку є виконання передбачених статутом функцій, збільшення обсягу банківських операцій.

Загальний обсяг п'ятої емісії — 650 000 (шістсот п'ятдесят тисяч) гривень, при цьому випускається 650 000 (шістсот п'ятдесят тисяч) акцій номінальною вартістю 1 (одна) гривня.

Банк випускає такі види акцій:

— прості іменні акції для юридичних та фізичних осіб номінальною вартістю 1 грн. кожна в кількості 585 000 штук на суму 585 000 (п'ятсот вісімдесят п'ять тисяч) гривень;

— привілейовані іменні акції номінальною вартістю 1 гривня кожна в кількості 65 000 штук на суму 65 000 (шістдесят п'ять тисяч) гривень.

Емісія здійснюватиметься серією 05 під номерами 000001 — 650 000.

П'ята емісія проводитиметься з 25 грудня 1996 року по 25 червня 1997 року.

Власники привілейованих акцій мають право:

на одержання фіксованих дивідендів в установлених Загальними зборами акціонерів розмірах річних від номінальної вартості акцій;

— на переважність під час розділу майна банку в разі його ліквідації.

Акціонери — власники простих іменних акцій мають право:

— на участь в управлінні банком;

— на одержання дивідендів у встановлених Загальними зборами акціонерів розмірах річних від номінальної вартості акцій;

— на участь у поділі майна банку в разі його ліквідації.

Акціонери мають право зробити відчуження (продати, подарувати, обміняти), відписати та заставити акції.

Акції розповсюджують серед юридичних та фізичних осіб за відкритою передплатою.

Покупці акцій зобов'язані сплатити поточну курсову вартість у грошових одиницях, що мають обіг на території України.

Для придбання акцій юридичним особам необхідно надати банку баланс та аудиторську довідку про джерела та наявність коштів, за рахунок яких купуються акції.

Обіг акцій фіксується в книзі реєстрації, що її веде банк.

Дивіденди по акціях нараховуються та сплачуються в терміни та у розмірах, встановлених Загальними зборами акціонерів. Операції депонування та виплата доходів здійснюються за адресою банку.

Банк видає покупцям на загальну суму акцій сертифікат.

Питання відхилення розміру фактичної передплати від запланованої вирішують на зборах акціонерів.

III. Чинники ризику

Приймаючи рішення про придбання акцій АКБ «Золоті ворота», акціонери мають брати до уваги нестабільність економічної ситуації в країні та можливість змін податкового та банківського законодавства, інші форс-мажорні обставини.

Придбати акції банку «Золоті ворота» можна за адресою: Харків, 310166, пр. Леніна, 36, тел. (0572) 32-22-28.

Голова правління С. МЕЩАНІНОВА.

Баланс банку на 01.10.1996 р.в тис. грн.

АКТИВ	Сума	ПАСИВ	Сума
1. Каса	216,0	1. Статутний фонд	2150,0
2. Коррахунок банку	332,0	2. Фонди банку	814,0
3. Кредити надані	3096,0	3. Кошти на розрахункових рахунках	505,0
4. Цінні папери, куповані банком	324,0	4. Вклади та депозити	704,0
5. Будівлі, споруди та інші осн. кошти	231,0	5. Прибуток	1510,0
6. Інші активи	112,0	6. Інші пасиви	138,0
7. Відвернені кошти за рахунок прибутку банку	1510,0		
Баланс	5821,0	Баланс	5821,0

Інформація про п'ятий випуск акцій

АКЦІОНЕРНОГО БАНКУ «ЧЕРНІГІВБАНК»

Повна назва: Акціонерний банк «Чернігівбанк».

Скорочена назва: АБ «Чернігівбанк».

Місце розташування банку: Україна, 250006, м. Чернігів, вул. Серьожникова, 6.

Акціонерний банк «Чернігівбанк» створено за рішенням установчих зборів акціонерів від 20 вересня 1993 року у вигляді відкритого акціонерного товариства, зареєстровано Національним банком України 9 грудня 1993 року (реєстраційний № 64) і є правонаступником товариства з обмеженою відповідальністю «Комерційний банк «Чернігівбанк».

Головною метою діяльності акціонерного банку «Чернігівбанк» є сприяння розвитку товарно-грошових відносин у регіоні через розширення спектра банківських послуг, підтримка різних форм підприємництва, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, розвиток зв'язків з іншими регіонами.

Для досягнення мети акціонерний банк «Чернігівбанк» здійснює комплексне розрахунково-касове, кредитне і валютне обслуговування суб'єктів господарської діяльності та громадян регіону за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, населення та інших кредитних ресурсів, виконує інші банківські операції, що відповідають меті банку і не суперечать чинному законодавству України.

АБ «Чернігівбанк» має генеральну ліцензію № 99 Національного банку України на проведення операцій з іноземною валютою, дозвіл № 755 Міністерства фінансів України на здійснення діяльності з випуску та обігу цінних паперів, дозвіл № 119 Міністерства фінансів України на здійснення діяльності як депозитарію інвестиційного фонду чи інвестиційної компанії, ліцензію № 35 Фонду державного майна України на здійснення посередницької діяльності з приватизаційними паперами та дозвіл № 133 — Р Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку на право ведення реєстру власників іменних цінних паперів.

Найвищим органом управління банку є загальні збори акціонерів.

У період між загальними зборами загальне керівництво діяльністю банку здійснює спостережна рада банку.

Виконавчим органом банку є правління, яке здійснює керівництво поточною діяльністю банку і несе відповідальність за її результати.

До складу правління банку входять:

Шульга Олена Григорівна — голова правління, освіта вища, економіст за фахом, виробничий стаж 22 роки;

Сусленко Надія Василівна — головний бухгалтер банку, освіта середня спеціальна, бухгалтер за фахом, виробничий стаж — 28 років.

На 1.11.1996 р. чисельність службовців банку становить 100 чоловік.

Протягом 1995 року та 9 місяців 1996 р. діяльність банку характеризувалася такими показниками:

	у 1995 році	за 9 місяців 1996 р.
статутний фонд збільшився	на 750 тис. грн.	на 1000 тис. грн.
капітал банку	в 5,5 раза	в 3,5 раза
прибуток становив	51,54 тис. грн.	440,835 тис. грн.

Основною рисою 1996 року є стабільно прибуткова діяльність банку протягом 9 місяців порівняно з 1995 р., коли банк мав фінансові труднощі і згідно з постановою правління Національного банку України від 25.02.1995 р. № 40 «Про невідкладні заходи щодо фінансового оздоровлення комерційних банків та відновлення їх ліквідності та платоспроможності» працював у режимі фінансового оздоровлення.

Постановою правління НБУ № 42 від 22.2. 1996 р. «Про підсумки діяльності комерційних банків України за 1995 рік» режим фінансового оздоровлення було відмінено.

Результати діяльності банку в 1995 році підтверджено аудиторською довідкою від 24.05.1996 р. незалежної аудиторської фірми «Альфа-аудит» (ліцензія № 000514 від 13.1.1995р.).

Простроченої заборгованості кредиторам і в платежах до бюджету банк не має.

Контроль діяльності акціонерного банку «Чернігівбанк» здійснюють установи та органи Національного банку України.

На час прийняття рішення про п'ятий випуск акцій акціонерний банк «Чернігівбанк» має зареєстрований і сплачений статутний фонд 1 850 тис. грн., поділений на 18500000 простих іменних акцій номінальною вартістю 10 коп. кожна. Статутний фонд сформовано за рахунок чотирьох випусків акцій банку.

Перший випуск акцій АБ «Чернігівбанк» зареєстрований Мінфіном України 14.12.1993 року (реєстраційний № 285/1/93).

Другий випуск акцій АБ «Чернігівбанк» зареєстрований Мінфіном України 16.08.1994 р. (реєстраційний № 325/1/94).

Третій випуск акцій АБ «Чернігівбанк» зареєстрований Мінфіном України 14.12.1995 р. (реєстраційний № 576/1/95).

Четвертий випуск акцій АБ «Чернігівбанк» зареєстрований Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку 28.11.1996 р. (реєстраційний № 186/1/96).

Акції першого, другого, третього та четвертого випусків розміщено серед юридичних і фізичних осіб і за станом на 20.11.1996 р. повністю сплачено в розмірі номінальної вартості.

Фізичні особи володіють 822933 акціями, що становить 4,45% загальної кількості. Серед них робітникам банку належить 92568 акцій.

Мета п'ятого випуску акцій АБ «Чернігівбанк» — збільшення статутного фонду до 3 650 000 (три мільйони шістсот п'ятдесят тисяч гривень) і розширення можливостей банку в наданні кредитів та здійснення інших операцій, ліцензованих Національним банком України, подальше зміцнення фінансового стану банку.

П'ятий випуск акцій АБ «Чернігівбанк» становить 18 000 000 (вісімнадцять мільйонів) простих іменних акцій номінальною вартістю 10 (десять) копійок на загальну суму 1 800 000 (один мільйон вісімсот тисяч) гривень.

Випуск акцій провадитиметься серією «Д» під номерами 0000001—18000000.

Акції різних випусків рівні у правах, відрізняються між собою серією.

Акції п'ятого випуску АБ «Чернігівбанк» розміщуються шляхом відкритої передплати серед юридичних і фізичних осіб.

Акції реалізуються з курсовою надбавкою, яку встановлює правління банку на підставі співвідношення попиту та пропозиції.

Право на придбання акцій за номінальною вартістю насамперед надається акціонерам банку — власникам акцій попередніх випусків.

У разі перевищення встановленого рівня передплати акцій статутний фонд збільшується з урахуванням фактичної передплати.

Строк передплати на акції п'ятого випуску починається з 25. 12. 1996 р. до 24. 05. 1997 р.

Встановлюється обмеження на потенційних покупців акцій. Номінальна вартість загальної кількості акцій у власності однієї юридичної особи не повинна перевищувати 35% від розміру статутного фонду банку.

Акції випускаються у безпаперовій формі і оплачуються в національній валюті.

Після сплати повної вартості заявлених акцій видають сертифікат (свідоцтво) на загальну кількість придбаних акцій, який передбачає дані про акціонера, кількість придбаних акцій та загальну номінальну вартість, має вигляд оригіналу з підписами та печаткою банку.

Рух акцій фіксується у книзі реєстрації акцій. Реєстр власників іменних цінних паперів банку веде незалежний реєстратор, з яким банк уклав відповідну угоду.

Власник має право продавати чи передавати будь-яку кількість належних йому акцій іншій особі без попереднього узгодження з банком, але з обов'язковою реєстрацією нового власника у незалежного реєстратора банку в 10-денний термін. Без такої реєстрації угода з купівлі-продажу акцій не набирає чинності.

Банк надає акціонерам пільги:

придбання акцій наступних випусків за номінальною вартістю на суму наявного пакета акцій;

надання позачергових кредитів під заставу пакетів акцій, які належать акціонерові;

надання банківських гарантій акціонерам або третім особам під заставу пакета акцій;

пільгове розрахунково-касове обслуговування;

позачергове забезпечення потреб акціонера в іноземній валюті.

Виплату дивідендів плановано здійснювати за підсумками року в розмірі, затвердженому загальними зборами акціонерів.

За відмови банку в реєстрації п'ятого випуску акцій залучені кошти повертаються акціонерові у 30-денний строк.

Чинниками ризику, які можуть вплинути на діяльність «Чернігівбанку», є:

непослідовність урядових рішень щодо діяльності комерційних банків;

зміни податкової політики щодо підвищення оподаткування комерційних банків;

непослідовність та неефективність заходів економічної реформи;

загострення проблеми платоспроможності підприємств;

інші обставини, не передбачені в умовах політичної та економічної кризи.

Акції п'ятого випуску акціонерного банку «Чернігівбанк» можна придбати за адресою: м. Чернігів, вул. Серьожникова, 6.

Голова правління АБ «Чернігівбанк»
О. Г. Шульга.

Баланс акціонерного банку «Чернігівбанк» грн.

	За станом на 1.01.96	За станом на 1.10.96
АКТИВ		
1. Каса	84160	188385
2. Кор. рахунок у Нацбанку	838250	698371
3. Кор. рахунок в інших банках у національній валюті	2000000	—
4. Кор. рахунок в інших банках в іноземній валюті	59220	793059
5. Дебітори	6224040	493979
6. Кредити, надані банком	1364620	1589438
7. Кредити, надані інш. банкам	50000	1700000
8. Цінні папери	270200	2124863
9. Основні засоби	219300	1673903
10. Відвернені кошти за рахунок прибутку	51540	440835
11. Інші активи	36500	403814
Усього:	**11197830**	**10106647**
ПАСИВ		
1. Статутний фонд	850000	1850000
2. Резервний фонд	—	20396
3. Інші фонди	245950	1948587
4. Кор. рахунки інших банків у національній валюті	2000050	350
5. Кор. рахунки інших банків в іноземній валюті	—	—
6. Розрахункові та інші рахунки клієнтів	985010	981662
7. Депозитні рахунки клієнт.	6148350	465720
8. Внески громадян	515120	1247209
9. Кошти клієнтів в іноземній валюті	12230	52342
10. Кредити, одержані від інших банків	327160	1750000
11. Інші кредитори	37200	987802
12. Прибуток	51540	440835
13. Інші пасиви	25220	361744
Усього:	**11197830**	**10106647**

Звіт про прибутки і збитки

Показники	на 1.01.96	на 1.10.96
ПРИБУТОК І ЙОГО РОЗПОДІЛ		
Прибуток	51540	418391
Надходження від позареалізаційних операцій	—	22444
Балансовий прибуток П 980 (прибуток + надходження)	51540	440835
Збиток	0	0
Збитки від позареалізаційних операцій	0	0
Балансовий збиток А 980	0	0
Згорнутий балансовий прибуток	51540	440835
Суми інших витрат, на які збільшується оподатковуваний згорнутий балансовий прибуток	4500	5100
Суми інших витрат, на які зменшується оподатковуваний згорнутий балансовий прибуток	11090	345634
Прибуток, що підлягає оподаткуванню	44950	100301
Сума податків з розрахунку, всього	13490	30090
Прибуток, який залишається в розпорядженні банку, всього	38050	410745
Сплачені штрафні санкції, пені, неустойки	0	0
Прибуток до розподілу	38050	410745
Фонди, які виступають гарантіями зобов'язань банку, статутний, резервний страховий тощо		
Перехідний залишок на початок року	109290	850000
Сформовано фондів за рахунок прибутку звітного періоду	—	206130
Сформовано фондів з централізованих перерахувань	0	0
Сформовано фондів з інших надходжень	745810	1000000
Фактично використано	5100	19148
Залишок коштів на кінець звітного періоду	850000	2036982
ФОНД НАКОПИЧЕННЯ (ФОНД ВИРОБНИЧОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ БАНКУ)		
Перехідний залишок на початок року	10950	—
Сформовано фондів за рахунок прибутку звітного періоду	38050	204615
Сформовано фондів з амортизаційних відрахувань	0	0
Сформовано фондів з централізованих перерахувань	0	0
Фактично використано	49000	132668
Залишок коштів на кінець звітного періоду	—	71947
ВИПЛАТА ДИВІДЕНДІВ АКЦІОНЕРАМ ТА ПАЙОВИКАМ		
Перехідний залишок на початок року	70	—
фактично використано	70	—

Віктор БАННИКОВ: «Нас хотіли запхати до євразійської конфедерації»

ПРЕДСТАВЛЯТИ Віктора Банникова читачам не так уже й важко. Людина він дуже відома: заслужений майстер спорту, заслужений тренер України, чемпіон СРСР 1967—1968 років, тричі володар Кубка країни. Вболівальники зі стажем пам'ятають, як він упевнено захищав ворота київського «Динамо» і збірної СРСР (1972 року був названий найкращим воротарем країни), брав участь у чемпіонаті світу 1966 року (у складі союзної збірної зіграв 14 матчів).

З березня 1991 року по червень нинішнього року Віктор Банников був президентом ФФУ, а тепер — перший віце-президент.

Отож, він має безпосереднє відношення до події, яка сталася рівно п'ять років тому. Тоді український футбол заявив про свою незалежність.

Кілька днів ішла підготовка до пленуму федерації. Багато хто вагався. Проти відокремлення категорично висловлювалися Віктор Прокопенко («Чорноморець», Одеса), Ігор Надеїн («Металург», Запоріжжя), Валерій Яремченко («Шахтар», Донецьк). Але на боці тих, хто пропонував вийти зі складу імперської федерації (футбольні клуби «Динамо», Київ, «Прикарпаття», Івано-Франківськ, «Карпати», Львів та інші), виявилася переважна більшість. Велику підтримку такому рішенню надали народні депутати України Ярослав Кендзьор, Анатолій Матвієнко, Олександр Гудима.

Дехто сьогодні зауважує, що, мовляв, усе одно довелося б це зробити, бо розпався СРСР. Але давайте пригадаємо, як і ФІФА, і УЄФА, боячись навали зі сходу, прагнули утворити якусь надструктуру.

—Нас намагалися запхати до євразійської конфедерації, — каже Віктор Максимович. — За таких умов наш футбол був би практично ізольований від Європи і світу. На щастя, у нас вистачило розуму не піддатися на цю авантюру. Ми пішли цивілізованим шляхом. Своїми діями, толерантною поведінкою здобували авторитет. Ще до прийняття нас у міжнародні федерації ми створили національну збірну, яка 29 квітня 1992 року в Ужгороді провела перший у своїй новітній історії товариський матч проти збірної Угорщини. Той перший млинець не вдався — ми програли 1:3. Але тепер можемо згадати і яскраві перемоги над збірними США, Хорватії, Португалії, Північної Ірландії, Литви, Білорусі та інших країн.

Весною того самого 1992 року відбувся перший національний чемпіонат України і розіграш Кубка країни. Українським клубам дозволили взяти участь у розіграшах єврокубків.

Отже, рішення ФФУ 14 грудня 1991 року можна сміливо назвати історичним. Поступово Україна входила в міжнародні футбольні організації. А до ФІФА її прийняли 3 липня 1992 року на конгресі організації в Цюриху. Навіть раніше, ніж поновили в цій федерації Росію. «Скільки житиму, — пригадує В. Банников, —стільки пам'ятатиму, як стояв із державним прапором у руках. І весь футбольний світ оплесками вітав нового члена ФІФА — Україну!»

А вдома треба було починати все з нуля. В стислі строки необхідно було зібрати все воєдино і почати будувати національне футбольне господарство. І воно з'явилося на світ. Утворена нинішнього року Професіональна футбольна ліга — черговий крок до прогресу. Але ПФЛ народилася не на порожньому місці, а отримала у спадок певною мірою налагоджену справу: клуби, які утворювали три ліги, суддівський та інспекторський корпуси, що пройшли чудовий вишкіл, систему дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

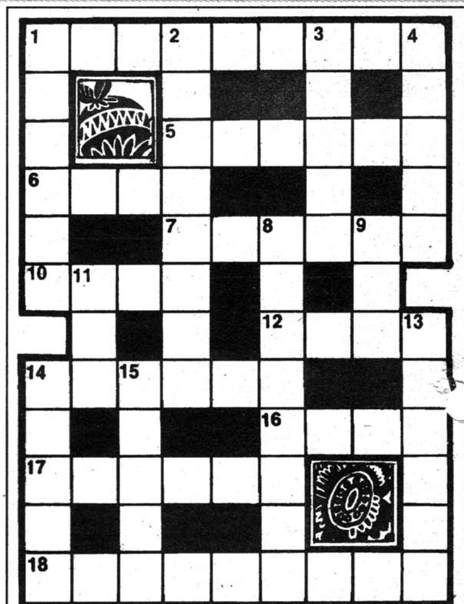
—Звичайно, не обійшлося без похибок, невдач, прорахунків, — продовжує Віктор Максимович. — Гірко згадувати дебют нашої збірної у відбірковому турнірі чемпіонату Європи, коли 7 вересня 1994 року ми вдома поступилися литовцям 0:2. Ми набивали гулі, але вчилися, піднімалися вгору. Пережила наша федерація і період конфронтації та розколу, що припав на січень-лютий нинішнього року. Але кризу було здолано. Нові керівні органи ФФУ на чолі з Валерієм Пустовойтенком взялися до роботи охоче і зацікавлено. Після цього значно поліпшилося ставлення держави до футболу.

—І все ж будьмо щирими до кінця і погодимося з твердженням, що рівень колишнього радянського футболу був значно вищим, ніж нинішній в Україні та в інших колишніх республіках, включаючи Росію. Чи зможемо колись вийти на нього? Що треба зробити для цього?

—Давайте згадаємо, що клуби в СРСР представляли, як правило, республіку (вважай країну) і збирали під свої знамена найкращих гравців. Це був фактично великий міжнародний турнір із відповідними пристрастями і накалом. Після розвалу імперії ми пережили велику футбольну еміграцію. Країну залишали не тільки спортсмени, а й учені, різні фахівці. Цього процесу, на жаль, уникнути було неможливо. Утримувати когось не мали права, бо це вважалося б порушенням прав людини. Клуби, щоб вижити у скрутні часи, змушені були продавати гравців. Зрозуміло, знижувався рівень футболу. Але ми зробили свого часу дуже корисну справу: переглянули практично весь наш резерв. Найперспективніших (приблизно 200 чоловік) включили до різних юнацьких збірних. Так було збережено футбольний генофонд. Ці хлопці вже виступали під українським прапором і тепер не матимуть право змінити спортивне громадянство. І ця акція вже сьогодні починає давати плоди.

... Останнім часом настрій у прихильників футболу України поступово починає поліпшуватися. Наша жіноча збірна вийшла до фінального турніру чемпіонату Європи, команда з міні-футболу виборола бронзові медалі на чемпіонаті світу в Іспанії, непогано почала відбірковий турнір світової першості-98 національна збірна. Кілька днів тому Віктор Банников побував у Цюриху на жеребкуванні європейських турнірів для юнацьких збірних. Там він разом із капітаном команди, де 16-річні гравці, Євгеном Луценком (проходить стажування в бельгійському «Андерлехті») отримали приз «Фер-плей». Цю нагороду наші юні футболісти завоювали, виступаючи у відбірковому турнірі першості Європи. Навесні наступного року ця українська команда поборється за медалі континентальної першості на фінальному турнірі в Німеччині.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

КРОСВОРД

По горизонталі: 1. Популярний український співак. 5. Дзвіночок на шиї вівці, щоб легше було шукати отару. 6. Фахівець з великим досвідом. 7. Персонаж опери «Запорожець за Дунаєм». 10. Перша людина. 12. Пілот-аматор, який перелетів радянський «кордон на замку» і посадив свій літачок на Красній площі у Москві. 14. Божество в Індії, близьке до нашого Сварога. 16. Послідовний ряд явищ, процесів, робіт. 17. Видатний український рід, з якого вийшов знаменитий гетьман. 18. Несе Галя воду, а воно гнеться.

По вертикалі: 1. Ручний гранатомет. 2. Новгородський воєвода-посадник, який замовив у Києві знамените Остромирове євангеліє. 3. Ім'я Орлеанської діви. 4. Немилість з боку начальства, гоніння. 8. Давня назва мусульман. 9. Химерний персонаж одноіменної повісті М. Гоголя. 11. Божество страху у наших пращурів. 13. Іспанське місто, яке свого часу було столицею Вестготської держави, а також Іспанії. 14. Брат дружини. 15. Відомий кліматичний курорт, район міста Сочі.

Відповіді до кросворду, надрукованого 7 грудня

По горизонталі: 1. «Богогласник». 7. Марал. 8. Тракт. 10. Хан. 12. Лясота. 13. «Іліада». 14. «Діло». 16. Паб. 18. Ліст. 19. «Соломонія». 20. Жест. 21. Пан. 22. Натрій. 27. Гончар. 29. ДНК. 31. Нерві. 32. Чехов. 33. Ставропігія.

По вертикалі: 1. Берос. 2. Голота. 3. «Гріх». 4. Амін. 5. «Наталі». 6. Ксана. 7. Молодожанин. 9. Трахтемирів. 11. Аквамарин. 15. «Ост». 16. Поп. 17. Бон. 18. Лях. 23. Віміна. 24. Ковчег. 26. Тарас. 28. Чехія. 29. Діор. 30. Кліп.

Віталій АБЛІЦОВ, «Голос України»

«Який з нього актор, якщо він на сцені і сльози не зронив!»

Виповнилося 140 років з дня народження видатного актора й режисера Миколи Садовського

Після російсько-турецької війни (кінець 70-х років минулого століття) мешканці військового гарнізону містечка Бендери добре знали молоду вродливу дружину артилерійського офіцера Хлистова Марію. Часто в домі одного з старших офіцерів збиралося товариство, де Марія співала.

Одного разу, акомпануючи собі на фортепіано, вона впівголоса репетирувала:

Коло млина, коло броду
два голуби пили воду...

Несподівано її підтримав ще один голос — чоловічий, милозвучний:

Вони пили, воркотіли,
та й знялися, полетіли...

Повернувши голову, Марія побачила перед собою високого офіцера з георгіївським хрестом на грудях і пов'язкою на голові.

—Я Тобілевич, з Херсонщини.

—А я з Чернігівщини.

Так відбулася зустріч Марії Костянтинівни Адасовської-Хлистової та Миколи Карповича Тобілевича, яких ми знаємо як видатних акторів Марію Заньковецьку та Миколу Садовського.

Але в Бендерах зустрілися не лише двоє майбутніх корифеїв української театральної сцени, а два кохаючих серця. Вони не могли поєднати свої життя в шлюбі (Марія з великими труднощами добилася розлучення з нелюбим чоловіком і була позбавлена права створювати нову сім'ю), але пройшли разом п'ятдесят років — то розлучаючись, то знову зустрічаючись...

«Ми дві пісні з тобою про чудове рідне, але пісні ці окремо співаються», — з сумом написала Марія Заньковецька Миколі Садовському, який в двадцяті роки перебував в еміграції в Польщі.

***

В історії вітчизняної культури важко знайти сім'ю, яка б дала таке сузір'я талантів, як родина Тобілевичів. З неї вийшли драматург і актор Іван Карпенко-Карий, актори — Микола Садовський і Панас Саксаганський, актриса Марія Садовська-Барілотті.

Микола Садовський народився 13 грудня 1856 року в селі Кам'яно-Костуватому (тепер Миколаївської області). Навчався в Херсонській та Єлисаветградській (тепер Кіровоград) гімназіях. Відгукнувшись на поклик патріотичної душі, Микола Тобілевич пішов добровольцем на російсько-турецьку війну 1877 — 78 років. Додому він повернувся після тяжкого поранення. З 1881 року почав виступати в театральній трупі Г. Ашкаренка, потім у трупах М. Кропивницького та М. Старицького. Десять років разом з Марією Заньковецькою Микола Садовський керував власною трупою.

Талановитого актора нерідко спокушали перейти на російську сцену, але він залишився вірним українському театру. 1906 року Микола Садовський заснував у Києві перший національний стаціонарний театр, де не тільки ставилися українські п'єси, але й опери М. Лисенка та Д. Січинського.

Більшовицький режим артист і режисер не сприйняв і змушений був жити в Польщі, а потім у Чехословаччині, де продовжував свою театральну діяльність. В Україну він повернувся 5 квітня 1926 року. Але по-справжньому взятися за театральні справи можливості не дістав. 7 лютого 1933 року Микола Садовський помер.

***

Видатний артист належав до «театру переживань », за виразом К. Станіславського. Одному з акторів — своєму учневі він якось сказав про його колегу: «Який з нього актор, якщо він на сцені і сльози не зронив!».

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.

252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 228850.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311235.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.